

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

Nr. 50

til De Europeiske Fellesskaps
Tidende

5. årgang

3.12.1998

I EØS-ORGANER

1. EØS-rådet
2. EØS-komiteen
3. Parlamentarikerkomiteen for EØS
4. Den rådgivende komité for EØS

II EFTA-ORGANER

1. EFTA-statenes faste komité
2. EFTAs overvåkningsorgan

98/EØS/50/01	Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 165/98/COL av 2. juli 1998 om statsstøtte i form av regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (Norge) (støttenr. 95-010)	1
--------------	--	---

3. EFTA-domstolen

III EF-ORGANER

1. Rådet
2. Kommisjonen

98/EØS/50/02	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1256 – OK Ekonomisk Förening/Kuwait Petroleum Sverige AB)	25
98/EØS/50/03	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1307 – Marsh & McLennan/Sedgwick)	26
98/EØS/50/04	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1340 – BNP/Dresdner Bank)	26
98/EØS/50/05	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1354 – SAirGroup/LTU)	27
98/EØS/50/06	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1368 – Ford/ZF)	28
98/EØS/50/07	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1260 – Edon/Rova/Reco)	28

98/EØS/50/08	Statsstøtte - Sak nr. C 80/97 (Ex NN 53/97) – Tyskland	29
98/EØS/50/09	Statsstøtte - Sak nr. C 47/98 (NN 41/98) – Italia	29
98/EØS/50/10	Statsstøtte - Sak nr. C 45/98 (ex NN 45/97) – Tyskland	29
98/EØS/50/11	Kommisjonsmeldinger i henhold til artikkel 9 nr. 2 i rådsforordning (EØF) nr. 95/93 og artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92	30
98/EØS/50/12	Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/37/EF om maskiner	31
98/EØS/50/13	Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av rådsdirektiv 89/686/EØF av 21. desember 1989 om personlig verneutstyr, endret ved rådsdirektiv 93/68/EØF, 93/95/EØF og 96/58/EF	34
98/EØS/50/14	Liste over dokumenter oversendt fra Kommisjonen til Rådet i perioden 2.11. – 13.11.1998	36
98/EØS/50/15	Informasjonsrutine - tekniske forskrifter	37

3. Domstolen

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN NR. 165/98/COL 98/EØS/50/01

av 2. juli 1998

om statsstøtte i form av regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (Norge) (støttenr. 95-010)

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN HAR -

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽¹⁾, særlig artikkel 61 til 63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽²⁾, særlig artikkel 24 og protokoll 3 artikkel 1, og

ut fra følgende betraktninger:

I. INNLEDNING

Ved brev av 16. juni 1995 (ref. 95-3560-D) anmodet Overvåkningsorganet norske myndigheter om å framlegge fullstendige opplysninger om systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift⁽³⁾. Anmodningen ble framsatt med sikte på å undersøke om visse elementer av dette systemet kan utgjøre statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 og, dersom dette er tilfellet, å undersøke i hvilken grad noen av unntakene fastsatt i artikkel 61 nr. 3 kan komme til anvendelse.

Norske myndigheter svarte på Overvåkningsorganets anmodning ved brev av 5. september (ref. 95-4968-A) og 19. september 1995 (ref. 95-5441-A). I perioden fram til mars 1997 fant det sted flere uformelle og tekniske møter mellom Overvåkningsorganets tjenestemenn og norske myndigheter. På disse møtene framla norske myndigheter ytterligere opplysninger av betydning for Overvåkningsorganets undersøkelse.

Etter å ha gjennomgått den informasjon som forelå, trakk Overvåkningsorganet 14. mai 1997 den konklusjon⁽⁴⁾ at lavere avgiftssatser i sone 2-5 i det norske systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift innebar tildeling av statsstøtte i betydningen av artikkel 61 nr. 1, og at det ikke var grunnlag for et generelt unntak. Ettersom det dreide seg om en eksisterende støtteordning, fremmet Overvåkningsorganet i samme vedtak forslag til en rekke "formålstjenlige tiltak" med sikte på å gjøre systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift forenlig med EØS-avtalen.

Kommisjonens administrative organer ved generaldirektorat IV/G, som er ansvarlig for statsstøtte, har under hele Overvåkningsorganets undersøkelse blitt holdt løpende underrettet i samsvar med EØS-avtalens protokoll 27 bokstav f). Overvåkningsorganet hadde også, før forslaget til formålstjenlige tiltak ble fremmet, mottatt merknader⁽⁵⁾ til sin første vurdering fra generaldirektorat IV/G.

⁽¹⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽²⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽³⁾ Heretter også kalt avgiftssatser.

⁽⁴⁾ Vedtak nr. 145/97/COL.

⁽⁵⁾ Brev fra Europakommisjonen, Generaldirektorat IV- konkurranse/statsstøtte, av 28. mars 1997, ref. 97-1924 A.

Overvåkningsorganet anmodet den norske regjering om å gi sitt samtykke til forslaget til formålstjenlige tiltak, eller eventuelt om å framsette sine merknader, innen to måneder etter å ha mottatt vedtaket. Ved brev av 11. juli 1997 (ref. 97-5170-A) svarte den norske regjering at den ikke kunne slutte seg til Overvåkningsorganets forslag til formålstjenlige tiltak. Norske myndigheter hevdet bl.a. at den differensierte arbeidsgiveravgiften inngår i det generelle skattesystemet og dermed faller utenfor virkeområdet for artikkel 61 nr. 1. Etter å ha mottatt svaret fra Norge, besluttet Overvåkningsorganet å innlede formell behandling i henhold til protokoll 3 artikkel 1 nr. 2 i overvåknings- og domstolsavtalen. Under henvisning til "Mezzogiorno"-saken⁽⁶⁾ (95/455/EF) sa Europakommisjonens generaldirektorat IV/G seg enig med Overvåkningsorganet i at saken burde tas opp til formell behandling (ref. 97-7524-A).

Overvåkningsorganet vedtok 19. november 1997 å innlede formell behandling i saken (vedtak nr. 246/97/COL). Den norske regjering ble samme dag underrettet ved en kopi av vedtaket, med oppfordring til å framlegge sine merknader til vedtaket.

Hovedinnholdet av vedtaket ble offentliggjort i form av en kunngjøring⁽⁷⁾ i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *De Europeiske Fællesskaps Tidende*. Med dette ble de øvrige EFTA-stater som er parter i EØS-avtalen, EUs medlemsstater og andre interesserte parter underrettet og oppfordret til å sende inn sine merknader, innen én måned etter den dag kunngjøringen ble offentliggjort.

Europakommisjonen ble i samsvar med EØS-avtalens protokoll 27 underrettet ved en kopi av vedtaket.

Norske myndigheter svarte på Overvåkningsorganets vedtak om å ta saken opp til formell behandling i et brev av 23. januar 1998 (ref. 98-696-A), der de gjorde rede for grunnene til at de ikke anså ordningen å utgjøre statsstøtte i betydningen av 61 nr. 1, se avsnitt III.2. nedenfor.

Overvåkningsorganet mottok merknader fra Europakommisjonen til sitt vedtak om å innlede formell behandling i et brev av 5. mars 1998⁽⁸⁾. Av brevet framgikk det bl.a. at Kommisjonen

- anser systemet å utgjøre driftsstøtte for regionale formål til foretak i avgiftssone 2-5,
- bekrefter at det norske systemet på vurderes på grunnlag av de relevante statsstøtteregler, og særlig på grunnlag av regler om driftsstøtte for å kompensere for ekstrakostnader til transport for foretak i områder med lav befolkningstetthet,
- er fullt ut enig i Overvåkningsorganets tolking av disse reglene,
- deler Overvåkningsorganets vurdering av at det norske systemet i sin nåværende form delvis er uforenlig med EØS-avtalens virkemåte, og
- sterkt støtter Overvåkningsorganets forslag til formålstjenlige tiltak av 14. mai 1997.

I det samme brevet viser Europakommisjonen til et vedtak av 30. juli 1997, der den foreslo formålstjenlige tiltak i henhold til EF-traktatens artikkel 93 nr. 1 med hensyn til en lignende svensk støtteordning (statsstøtten. E 8/96 – regionalt differensiert trygdeavgiftssystem).

Den norske regjering ble gjort kjent med Europakommisjonens merknader ved brev av 6. mars 1998 (ref. 98-1433-D). Norges bemerkninger til Europakommisjonens brev ble mottatt i et brev av 20. april 1998 (ref. 98-2560-A). Norske myndigheter ga til svar at de opprettholdt sine synspunkter framsatt i tidligere brev, og at det svenske systemet med differensierte trygdeavgifter skilte seg fra det norske systemet på flere punkter.

II FAKTISKE FORHOLD

1. Generelt

I det følgende presenteres visse generelle sider ved den norske folketrygden og systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift. En mer detaljert beskrivelse av de faktiske bakgrunnsforhold er gitt i Overvåkningsorganets vedtak av 19. november 1997 om å ta saken opp til formell behandling. Nevnte vedtak gir også nærmere opplysninger om systemets økonomiske virkninger og om regionale ulemper i de aktuelle områdene som kan gi grunnlag for regional transportstøtte.

⁽⁶⁾ Se EFT nr. L 265 av 1.3.1995 (s. 23-29).

⁽⁷⁾ Se EFT nr. C 38 av 5.2.1998 (s. 6-17) og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 5 av 5.2.1998, s. 202.

⁽⁸⁾ Ref. SG(98) D/1946 (98-1420-A).

2. Den norske folketrygden

I henhold til folketrygdloven av 17. juni 1996 gjelder trygdeplikt for enhver som bor eller arbeider i Norge. Enhver som er omfattet av folketrygden, har rett til en rekke ytelser, herunder alderspensjon, atferingstrygd, helsepleie, lønnskompensasjon ved sykdom og svangerskapspermisjon samt dagpenger ved arbeidsløshet.

Arbeidsgivere og arbeidstakere bidrar til folketrygden, og avgiftene beregnes etter bruttolønn. Av ulike grunner er folketrygdens opprinnelige finansieringskilder blitt utilstrekkelige, slik at det kreves tilleggsfinansiering fra staten. Folketrygden har derfor gradvis blitt endret fra å være en mer tradisjonell "forsikringsordning", til å bli fullt integrert i statsfinansene. Inntektene er ikke øremerket, og både inntekter og utgifter er fullt ut integrert i statsbudsjettet.

Arbeidsgiveravgiften er, etter merverdiavgiften, statens viktigste enkelte inntektskilde. I 1995 ble skatteinntektene fra arbeidsgiveravgiften beregnet til 11 prosent av de samlede inntekter i statsbudsjettet. Satsene for de respektive trygdeavgiftene blir, sammen med andre skatter og avgifter, fastsatt av Stortinget hvert år som en del av statsbudsjettet.

Avgiftene beregnes på grunnlag av den enkelte arbeidstakers bruttoinntekt. Avgiftssatsene varierer mellom null og 14,1 prosent, avhengig av avgiftssonen der arbeidstakeren har sitt bosted. Forskjellene i avgiftssatser mellom de ulike avgiftssonene berører imidlertid ikke opptjeningen av individuelle rettigheter i folketrygden.

Ordningen med regionalt differensierte avgiftssatser ble innført i 1975⁽⁹⁾ av distriktpolitiske årsaker. Landet ble inndelt i tre avgiftssoner. Tre avgiftssatser på henholdsvis 17, 16 og 14 prosent erstattet den tidligere flate satsen på 16,7 prosent. Senere er ordningen justert flere ganger, både når det gjelder geografisk avgrensning og avgiftsnivået i den enkelte sone. Tabell 1 nedenfor viser avgiftssatsene som gjelder fra 1. januar 1995 og befolkningsandelen i hver avgiftssone. Den gjennomsnittlige avgiftssats er 12,6 prosent.

Tabell 1 Arbeidsgiveravgift (1995)

Avgifts- sone	Område	Avgiftssats i % ⁽¹⁰⁾	Befolkningsandel ⁽¹¹⁾ i % av befolkningen
1	Sentrale områder i Sør-Norge	14,1	73,0
2	Andre områder i Sør-Norge	10,6	14,8
3	Kystområder i Midt-Norge	6,4	0,4
4	Nord-Norge (unntatt sone 5)	5,1	9,5
5	Finmark/Nord-Troms	0,0	2,3

Avgiftssonenes geografiske avgrensning ble sist endret i 1988. Siden da er det bare foretatt mindre justeringer i ordningen.

Hovedtrekkene i ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift er av norske myndigheter beskrevet slik⁽¹²⁾:

- avgiftssatsene er knyttet til den enkelte arbeidstakers registrerte faste bosted (kommune)⁽¹³⁾, og ikke foretakets beliggenhet,
- systemet får automatisk anvendelse på grunnlag av objektive kriterier og er ikke tidsbegrenset,
- systemet er nøytralt med hensyn til næringsgren, bedriftsstørrelse, yrke/økonomisk virksomhet, eierforhold osv,
- systemet gjelder for alle arbeidstakere både i privat og offentlig sektor, med unntak av statsforvaltningen, som betaler høyeste sats uavhengig av arbeidstakerens bosted,
- systemet gjelder for utenlandske arbeidstakere med bosted i Norge som er medlemmer av folketrygden,
- arbeidsgiveravgiften er nøytral med hensyn til arbeidsgiverens nasjonalitet.

⁽⁹⁾ Ot.prp. nr. 12, 1974-75.

⁽¹⁰⁾ Den norske regjering fremmet i mai 1998 forslag om å senke avgiftssatsene marginalt, til henholdsvis 14,0 %, 10,5 %, 6,3 %, 5,0 % og null i sone 1 til 5, ref. "St.prp. 54 Grønne skatter, Forslag til vedtak om fastsetting av arbeidsgiveravgiften for 1999".

⁽¹¹⁾ Per 1. januar 1995.

⁽¹²⁾ Ref. brev av 19. september 1995 (ref. 95-5441-A).

⁽¹³⁾ Som definert i lov om folkeregistrering av 16. januar 1970 nr. 1.

3. Avgiftssone 2-5 - demografiske forhold

Regioner som tilsvarer regioner på NUTS-nivå III (fylkesnivå) med en befolkningstetthet på under 12,5 innbyggere per kvadratkilometer kan være berettiget til regional transportstøtte i samsvar med avsnitt 28.2.3 i Overvåkningsorganets saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt og utferdiget av Overvåkningsorganet 19. januar 1994 og endret 20. juli 1994 (retningslinjene for statsstøtte)⁽¹⁴⁾.

I alt ni fylker⁽¹⁵⁾, som representerer 31 prosent av Norges befolkning, har lav befolkningstetthet, definert som mindre enn 12,5 innbyggere per kvadratkilometer. Avgrensningen av avgiftssone 2-5 følger ikke fylkesgrensene. I enkelte tilfeller omfattes hele fylket av avgiftssone 2-5, mens det i andre tilfeller bare er deler av fylket som omfattes. Alle fylker eller deler av fylker som omfattes av avgiftssone 2-5, har en befolkningstetthet på under 12,5 innbyggere per kvadratkilometer. Avgiftssone 2-5 representerer 27 prosent av den samlede befolkning, mens kartet over områder som er berettiget til regional investeringsstøtte, dekker 26 prosent av befolkningen. Disse områdene og avgiftssone 2-5 er i stor grad samsvarende.

4. Økonomiske virkninger av lavere avgiftssatser i sone 2-5

De finansielle fordelenes omfang og sektorvise fordeling

Overvåkningsorganet har gitt en uavhengig konsulent i oppdrag å utrede ordningens økonomiske virkninger⁽¹⁶⁾. Konsulenten vurderte antatte fordeler som følge av de differensierte avgiftssatsene etter næringsgren, bedriftsstørrelse, avgiftssone og region. Fordelene ble vurdert ut fra differansen mellom statens beregnede inntekt dersom den høyeste avgiftssatsen (for avgiftssone 1) var blitt anvendt generelt⁽¹⁷⁾, og den faktiske inntekt fra arbeidsgiveravgiften for foretak i avgiftssone 2-5.

De samlede fordelene ble beregnet til NOK 4,473 milliarder (i 1994), se tabell 2. Av dette beløpet kunne 3,102 milliarder NOK, eller nærmere 70 prosent av det samlede beløp, tilskrives Nord-Norge (avgiftssone 4-5). Et beløp på 1,519 milliarder NOK, som tilsvarer rundt en tredel av de samlede fordelene, kunne tilskrives offentlig sektor (kommuner og fylkeskommuner), mens rundt 17 prosent av det samlede beløp kom produksjons- og prosessindustrien til gode.

Tabell 2 Antatte fordeler etter sone og næringsgruppering. NOK millioner (1994)

Næringsgruppering (ISIC)	Sone 5	Sone 4	Sone 3	Sone 2	Gruppen totalt	% av samlet beløp
Primærindustri	12,9	48,6	6,2	46,5	114,2	2,6
Bergverksdrift og utvinning	38,1	28,6	0,4	22,6	89,7	2,0
Produksjons- og prosessindustri	118,9	312,2	12,7	324,1	767,9	17,2
Elektrisitet-, gass- og vannforsyning	20,7	45,3	1,4	37,6	105,0	2,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	47,1	146,2	5,9	99,3	298,5	6,7
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	121,6	338,2	5,6	150,7	616,1	13,8
Transport og kommunikasjon	55,6	175,4	6,2	79,1	316,3	7,1
Finans, forsikring mv.	39,5	150,3	2,8	64,4	257,0	5,7
Andre sosiale eller personlige tjenester	79,2	146,7	5,2	81,1	312,2	7,0
Offentlig forvaltning	312,0	812,9	19,9	374,5	1 519,3	34,0
Ikke oppgitt	16,5	35,6	1,6	23,3	77,0	1,7
Gruppen totalt	862,1	2 240,0	67,9	1 303,2	4 473,2	100
% av samlet beløp	19,3	50,1	1,5	29,1	100,0	

Rundt 23 prosent av norsk produksjons- og prosessindustri, med en samlet omsetning på NOK 79 milliarder i 1994, befinner seg i avgiftssone 2-5⁽¹⁸⁾. De finansielle fordelene oppnådd av industriforetak i

⁽¹⁴⁾ Se EFT nr. L 231 av 3.9.1994 og EFT nr. L 240 av 15.9.1994.

⁽¹⁵⁾ Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane, Hedmark, Oppland, Telemark og Aust-Agder (befolkningstall oppgitt i dette avsnittet er for 1995).

⁽¹⁶⁾ "Benefits from reduced pay-roll taxes in Norway" ved Arild Hervik, Bedriftsøkonomisk Institutt, (1996).

⁽¹⁷⁾ Det legges til grunn at verken lønns- og aktivitetsnivået eller fordelingen av den økonomiske virksomhet på næringer og regioner påvirkes av skatte- og avgiftsnivået. Dette innebærer en tendens til å overvurdere fordelene for foretak i sone 2-5.

⁽¹⁸⁾ Beregnet etter omsetning.

det samme området er beregnet til NOK 767,9 millioner, noe som tilsvarer rundt 1 prosent av deres omsetning. Av dette beløpet kan 16 prosent, dvs. NOK 124,9 millioner, tilskrives store foretak med mer enn 250 ansatte. Utredningen viser dessuten at også tjenesteytende næringer, bl.a. transport og finansielle tjenester, omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Regional fordeling

Som beskrevet ovenfor, beregnes arbeidsgiveravgiften i prosent av den enkelte arbeidstakers bruttoinntekt. Den faktiske satsen avhenger av arbeidstakerens registrerte bosted. Ettersom de fleste arbeidstakere har sin arbeidsplass i nærheten av bostedet, er arbeidsgiveravgiften som innbetales av arbeidsgivere i en gitt avgiftssone, normalt knyttet til arbeidstakere bosatt i den samme sonen. Dette bekreftes av tabell 3. De intraregionale tallene presentert diagonalt og i uthevet skrift i tabell 3 viser at størstedelen av inntektene fra arbeidsgiveravgiften er knyttet til arbeidstakere som er bosatt i avgiftssonen der de har sin arbeidsplass. (Dette kommer selvsagt ikke til uttrykk i avgiftssone 5, der avgiftssatsen er null og ingen avgift blir avkrevd.)

Tabell 3 Inntekt fra arbeidsgiveravgiften etter avgiftssone. NOK millioner (1994)

		Arbeidstakers bosted					I alt
		Sone 1	Sone 2	Sone 3	Sone 4	Sone 5	
Arbeidsgivers Beliggenhet	Sone 1	33916	750	8	73	0	34747
	Sone 2	322	3209	1	4	0	3537
	Sone 3	4	2	47	0	0	53
	Sone 4	71	11	1	1219	0	1302
	Sone 5	14	2	0	5	0	20
	Ikke oppgitt	666	48	1	17	0	732
	I alt	34993	4022	58	1318	0	40391

Kilde: Hervik, "Benefits from reduced pay-roll taxes in Norway"

Innvirkning på lønnsutviklingen

Den umiddelbare virkning av en reduksjon i arbeidsgiveravgiften vil være en reduksjon i arbeidsgivernes samlede lønnskostnader. Dersom reduksjonen derimot fører til lønnsøkning, vil deler av de fordeler som oppnås, bli overført til lønnstakerne (overveltningseffekt). En eventuell overveltningseffekt innebærer at nettofordelene for foretak kan være mindre enn tapet av skatteinntekter knyttet til lavere avgiftssatser i sone 2-5.

Overvåkningsorganets konsulent vurderte om det forelå en mulig overveltningseffekt og det eventuelle omfanget av denne. Norske myndigheter har fått utført en egen utredning⁽¹⁹⁾ om dette spørsmålet.

I sitt brev av 23. januar 1998 viser norske myndigheter til en senere utredning⁽²⁰⁾, der det anslås at andelen av endringer i beskatningen av arbeidskraft som veltes over på arbeidstakernes lønninger, kan være på mellom 60 og 100 prosent.

Konklusjonene fra disse utredningene kan sammenfattes slik:

- Ingen empiriske undersøkelser gir presise svar på hvordan lønnsutviklingen påvirkes av endringer i beskatningen av arbeidskraft. I empiriske undersøkelser basert på nasjonale data er overveltningseffekten anslått til mellom 20 og 100 prosent.
- Alle empiriske undersøkelser basert på nasjonale data viser at reduksjoner i arbeidsgiveravgiften fører til lavere lønnskostnader for foretak på kort sikt. De fleste undersøkelsene viser at foretakenes lønnskostnader også påvirkes på lengre sikt, men i mindre grad. Med andre ord indikerer de fleste undersøkelsene at de økonomiske fordelene ved en reduksjon i beskatningen av arbeidskraft til en viss grad, og på lang sikt, blir overført til lønnstakerne i form av høyere lønn.

⁽¹⁹⁾ "Effects on wages from changes in pay-roll taxes in Norway" av Dr. econ. Nils Martin Stølen, Statistisk sentralbyrå.

⁽²⁰⁾ "Wage and Employment Effects of Payroll Taxes and Investment Subsidies", av Frode Johansen og Tor Jakob Klette, dokumenter til drøftelse, mai 1997, Statistisk sentralbyrå.

- Undersøkelser basert på regionale data tyder på at overveltningseffekten ved en regional reduksjon i beskatningen av arbeidskraft kan være mer begrenset enn en generell reduksjon, noe som tyder på at en mindre del av fordelene blir overført til arbeidstakerne når en reduksjon i beskatningen av arbeidskraft innføres bare for visse regioner.

5. Ekstrakostnader til transport

I tillegg til lav befolkningstetthet har de nordiske land andre regionale ulemper som er spesifikke for disse landene, "nemlig ekstrakostnadene som påføres foretak som følge av de svært lange avstandene og de harde værforholdene⁽²¹⁾". På denne bakgrunn fastsetter retningslinjene for statsstøtte at driftsstøtte "for delvis å kompensere for de ekstra transportkostnadene⁽²²⁾" kan være berettiget i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c) dersom visse vilkår fastsatt i avsnitt 28.2.3.2 i retningslinjene for statsstøtte er oppfylt.

Overvåkningsorganet har i samarbeid med norske myndigheter undersøkt mulighetene for å beregne slike ekstrakostnader til transport ut fra foreliggende statistikk. De ulike beregningene basert på foreliggende statistikk viser uten unntak at summen av ekstrakostnader til transport for hver enkelt avgiftssone er klart større enn fordelene som følge av lavere avgiftssatser.

I tillegg har norske myndigheter fått utredet sammenhengen mellom ekstrakostnader til transport og lavere arbeidsgiveravgift i avgiftssone 2-5 for individuelle eksport- og importkonkurrerende foretak innenfor industri og bergverk.

Utredningen omfattet et representativt utvalg på 36 foretak som gjenspeiler det nåværende mønsteret i den industrielle virksomhet i avgiftssone 2-5, valgt ut fra et samlet antall på 180 slike foretak med mer enn 50 ansatte. Undersøkelsen omfattet typiske norske eksportvarer som metaller (herunder aluminium og ferrolegeringer), tre og trevarer, møbler, tekstiler, plastprodukter, bearbejdede metallprodukter og utstyr, bearbejdede fiskeprodukter og bergverksprodukter, men omfattet ikke stålproduksjon og skipsbyggingsindustri.

Utredningen viser at ekstrakostnadene til transport på aggregert nivå langt overskrider foretakenes antatte fordeler som følge av lavere arbeidsgiveravgift. For det enkelte foretak som inngikk i undersøkelsen, var ekstrakostnadene til transport høyere enn de antatte fordelene. De antatte fordelene av lavere avgiftssatser ble beregnet etter den metode som ble benyttet av Overvåkningsorganets konsulent. Det er ikke tatt hensyn til virkningene av en mulig overveltningseffekt i disse beregningene.

III. VURDERING

1. Anvendelse av artikkel 61 nr. 1

EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 fastsetter følgende:

"Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som virer eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene."

Det første spørsmålet som må vurderes, er om lavere arbeidsgiveravgift skal anses som statsstøtte som begunstiger enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer. Begrepet støtte er svært vidt, noe som følger av ordlyden i artikkel 61 nr. 1 ("i enhver form"). Det følger også av rettspraksis ved De europeiske fællesskaps domstol at begrepet omfatter både vedtak som tilfører foretak eller andre personer ressurser, og vedtak som gir dem fordeler⁽²³⁾. På grunnlag av flere andre kjennelser avsagt av EF-domstolen⁽²⁴⁾ samt Europakommisjonens saksbehandlingspraksis⁽²⁵⁾ kan det klart fastslås at begrepet støtte benyttet i

⁽²¹⁾ Jf. avsnitt 28.2.3.2 nr. 1 i retningslinjene for statsstøtte.

⁽²²⁾ Jf. avsnitt 28.2.3.2 nr. 2 i retningslinjene for statsstøtte.

⁽²³⁾ C-61/79, *Amministrazione delle Finanze mot Denavit Italiana* [1980] saml. 3, nr. 31.

⁽²⁴⁾ C-30/59, *Steenkolenmijnen mot Den høye myndighet* [1961] saml. 1, s. 19.

⁽²⁵⁾ Jf. bl.a. 22. rapport om konkurransepolitikk, 1992, s. 264-266, kommisjonsvedtak av 1. mars 1995, EFT nr. L 265 av 8.11.1995, s. 23-29, statsstøttenr. E 8/96 – regionalt differensiert trygdesystem (Sverige).

artikkel 61 nr. 1 ikke er begrenset til bidrag i form av overføring av materielle ressurser, men også omfatter lempelse av eller fritak for byrder som staten generelt pålegger, herunder sykeforsikringsordninger eller trygdeavgifter⁽²⁶⁾, uten at det blir stilt tilstrekkelige motkrav.

Virkningen av systemet med lavere avgiftssatser i avgiftssone 2-5 er at visse foretak som kan dra fordel av disse satsene, fritas for en skattebyrde sammenlignet med foretak som ikke har denne muligheten. Det aktuelle tiltaket er et resultat av nasjonal lovgivning (*Lov om folketrygd*) og årlige beslutninger i Stortinget, der bidragssatsene fastsettes for hvert år.

Et tiltak som det som her er under vurdering, som gir visse foretak fordeler gjennom statsbudsjettet, må anses å utgjøre statsstøtte i den utstrekning de lavere satsene ikke kan forsvares ut fra systemets art og generelle oppbygging⁽²⁷⁾. Tiltaket ville kunne anses som berettiget dersom f.eks. de lavere satsene var knyttet til opptjente rettigheter. I denne saken har Overvåkningsorganet merket seg at de lavere satsene ikke berører rettigheter opptjent etter folketrygden.

Det kan hevdes at lavere arbeidsgiveravgift kan påvirke lønnsutviklingen, og at de aktuelle foretakene ikke får den fulle fordel av tiltakene som er under vurdering. På dette punkt har Overvåkningsorganet påpekt at de lavere satsene åpenbart utgjør en fordel. Utredningene av overveltningseffekten nevnt i del II i dette vedtak bekrefter at denne fordelene fører til reduserte lønnskostnader. Det forhold at fordelene over tid til en viss grad kan bli delt med arbeidstakerne, endrer imidlertid ikke det faktum at foretakene gis en fordel i betydningen av artikkel 61 nr. 1.

Artikkel 61 nr. 1 forbyr tiltak som begunstiger enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer. Det viktigste kriteriet for å skille mellom et tiltak som utgjør statsstøtte i henhold til artikkel 61 nr. 1 og et generelt økonomisk tiltak som ikke omfattes av forbudet, er med andre ord hvorvidt vedtaket er av selektiv art. Overvåkningsorganet anser selektivitetskriteriet å være oppfylt bl.a. når virkningen av tiltaket er å begunstige foretak i visse regioner i forhold til et flertall foretak i andre regioner som ikke har mulighet til å benytte seg av det aktuelle tiltaket.

Bestemmelsen om at de lavere avgiftssatsene avhenger av arbeidstakernes registrerte bosted og ikke teknisk sett av foretakets beliggenhet, må undersøkes ut fra dens virkninger. Overvåkningsorganet har, på grunnlag av størrelsen på og de topografiske og geografiske forhold i området som omfattes av avgiftssone 2-5, fastslått at det er en stor grad av samsvar mellom sonen der et foretak har sin beliggenhet, og sonen der de ansatte har sitt faste bosted, jf. tabell 3. Ordningen har dermed til virkning å begunstige visse foretak, nemlig foretak som har en slik beliggenhet at en vesentlig del av arbeidsstyrken i regelen har fast bosted i kommuner omfattende av avgiftssone 2-5. De foretak som kan dra fordel av lavere avgiftssatser, er vanligvis foretak i kommuner som ligger innenfor avgiftssone 2-5, mens foretak i avgiftssone 1 normalt ikke har denne muligheten eller bare i svært begrenset grad, jf. tabell 3.

Forbudet i artikkel 61 nr. 1 omfatter tiltak som vrir eller truer med å vri konkurransen, i den utstrekning de påvirker samhandelen mellom avtalepartene. De foretak som omfattes av lavere arbeidsgiveravgift, opplever en konkurransefordel ved å bli fritatt for en del av sin skattebyrde gjennom statlige tiltak som direkte bidrar til å redusere deres lønns- og produksjonskostnader, og dermed også bidrar til konkurransevridding.

De lavere avgiftssatsene i sone 2-5 gjelder for alle foretak som sysselsetter personer med bosted i disse sonene, også foretak som er utsatt for konkurranse innenfor EØS, bl.a. foretak som driver eksporttrettet virksomhet og foretak som på hjemmemarkedet møter konkurranse fra produsenter av varer og tjenester i andre EØS-stater. Det bør særlig understrekes at foretak⁽²⁸⁾ som omfattes av lavere arbeidsgiveravgift i sone 2-5, og som konkurrerer med produsenter i avgiftssone 1 eller i andre EØS-stater, f.eks. produsenter av aluminium, ferrolegeringer og stål samt skipsverft, for å nevne noen, som befinner seg i eller i nærheten av avgiftssone 2-5, i dag har lavere lønnskostnader enn det som ellers ville ha vært tilfellet på grunn av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5. Sammenlignet med en situasjon uten slike reduserte avgiftssatser styrker støtten de aktuelle foretakenes stilling i forhold til andre konkurrerende foretak innenfor EØS, som dermed berøres av støtten. Det vises her til EF-domstolens dom i sak 730/79, *Philip Morris mot Kommisjonen*⁽²⁹⁾. På denne bakgrunn kan det fastslås at den aktuelle støtten vrir eller truer med å vri konkurransen innenfor EØS.

⁽²⁶⁾ C-203/83 *Kommisjonen mot Italia* [1983] saml. 2525, C-173/73, *Italia mot Kommisjonen* [1974] saml. 475, C-301/87, *Frankrike mot Kommisjonen* [1990] saml-I 307.

⁽²⁷⁾ C-173/73, *Italia mot Kommisjonen* [1974] saml. 475, nr. 15.

⁽²⁸⁾ Jf. tabell 2.

⁽²⁹⁾ Jf. nr. 11, dom av 17. september 1980, *Philip Morris mot Kommisjonen*, Sak 730/79.

I henhold til dommen i saken om familiegodtgjørelser⁽³⁰⁾ er det tilstrekkelig å godtgjøre at foretak eller produkter som mottar støtte, konkurrerer med andre foretak eller produkter i andre EØS-stater for å kunne fastslå at samhandelen mellom avtalepartene påvirkes i betydningen av artikkel 61 nr. 1. Som nevnt ovenfor er dette tilfellet i denne saken. Det forhold at de lavere satsene også gjelder for næringsvirksomhet som er skjermet fra internasjonal konkurranse, opphever ikke denne virkningen. Overvåkningsorganet har for øvrig ikke gjort innsigelse mot at det anvendes lavere satser for slik virksomhet.

På bakgrunn av punktene drøftet ovenfor må Overvåkningsorganet trekke den konklusjon at systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift i Norge innebærer statsstøtte som i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er uforenlig med EØS-avtalens virkemåte.

2. Svaret fra den norske regjering

I sitt svar⁽³¹⁾ på Overvåkningsorganets vedtak om å ta saken opp til formell behandling, hevder norske myndigheter at systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift ikke kommer inn under virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Deres beskrivelse av systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift svarer til den korte beskrivelsen av den norske folketrygden i del II i dette vedtak. I tillegg viser norske myndigheter til at trygdeavgifter også innkreves etter forskjellige satser for henholdsvis arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende, pensjonister og andre grupper. I svaret pekes det også på at dersom den høyeste satsen (for sone 1) av arbeidsgiveravgiften var blitt anvendt generelt i hele landet, ville statens inntekter i 1994 ha økt med rundt NOK 4,5 milliarder.

Norske myndigheter har til støtte for sine synspunkter anført en rekke grunner og argumenter, som Overvåkningsorganet har oppsummert og kommentert i punkt a) til h) nedenfor:

- a) Norske myndigheter hevder at den differensierte arbeidsgiveravgiften er en integrert del av det allmenne norske skatte- og overføringssystemet, og at ordningen er et generelt skattetiltak som ikke bare faller utenfor virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, men også utenfor avtalens virkeområde, ettersom avtalen generelt ikke omfatter skattesystemer.
- ad a) Overvåkningsorganet er enig i at EØS-avtalen ikke inneholder bestemmelser om harmonisering av avtalepartenes skattesystemer. Det er imidlertid klart at avtalepartene ikke kan anvende skattetiltak som er i strid med avtalen ved at de overtrer statsstøttereglene eller andre regler. EØS-avtalens artikkel 14 er et uttrykkelig eksempel på dette. Det vises også til EF-domstolens dom i sak 57/86 *Hellas mot Kommisjonen*, nr. 9, der Domstolen framholdt at medlemsstatenes myndighetsutøvelse på det monetære område ikke gir dem rett til ensidig å vedta tiltak som er forbudt etter traktaten.
- b) Norske myndigheter peker på at ett av de viktigste målene med norsk skatte- og overføringspolitikk er utjevne levestandarden uavhengig av bosted. Differensiert arbeidsgiveravgift er ett av flere tiltak som benyttes for å nå dette mål. I den forbindelse vises det til et omfattende system av overføringer fra regjeringen til kommunene, og til reduserte avgiftssatser for personskatt i de nordligste deler av landet. Det hevdes at disse tiltakene og den differensierte arbeidsgiveravgiften har flere fellestrekk på lang sikt, bl.a. ved at virkningen av dem påvirkes av markedsøkonomien, og at dette igjen påvirker markedsdeltakernes atferd og dermed lønnsutviklingen. Det anføres at en reduksjon i personlig inntektsskatt i første omgang vil øke arbeidstakernes disponible inntekt, men at denne vinningen på lang sikt vil bli delt med arbeidsgiverne gjennom lønnsutviklingen. På samme måte vil redusert arbeidsgiveravgift i begynnelsen bidra til økt lønnsomhet for arbeidsgiverne, men over tid vil denne vinningen bli delt med lønnstakerne gjennom økte lønninger. Det vises til en nylig utført undersøkelse⁽³²⁾ som viser at en vesentlig del av reduksjonene i arbeidsgiveravgiften overføres til arbeidstakerne gjennom lønnsøkninger (overveltningsseffekt). Det konkluderes med at funksjonelle likheter mellom ulike sider ved skatte- og overføringssystemet understreker behovet for å anse systemet med differensiert arbeidsgiveravgift som en del av det samlede skatte- og overføringssystemet innrettet på å nå målene nevnt ovenfor.

⁽³⁰⁾ Jf. nr. 19, *Italia mot Kommisjonen*, Sak 173/73.

⁽³¹⁾ Ref. brev av 23. januar 1998 (98-696-A).

ad b) Overvåkningsorganet benekter ikke at systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift kan anses som en del av det norske skatte- og overføringssystemet, og at dette systemet tar sikte på å utjevne levestandarden. Det forhold at regional differensiering kan betraktes på denne måten, endrer imidlertid ikke det faktum at regional differensiering av arbeidsgiveravgift utgjør en særskilt avgiftsordning der foretak bidrar til å finansiere trygdesystemet, og der lavere avgiftssatser begunstiger visse foretak, som drøftet i avsnitt III.1. ovenfor, noe som vrir konkurransen og påvirker samhandelen. Det forhold at bestemmelser om regional differensiering av avgifter er en del av det generelle skattesystemet, opphever ikke konkurransevridningen forårsaket av denne regionale differensieringen. Dette argumentet er derfor ikke relevant. Det er åpenbart at dersom dette argumentet hadde vært relevant og skulle tillegges avgjørende vekt, ville så godt som ethvert skattetiltak ha omgått selektivitetskriteriet nedfelt i artikkel 61 nr. 1, ettersom alle slike tiltak normalt inngår i det generelle skattesystemet. Ordningens påståtte fiskale karakter kan ikke være tilstrekkelig til å skjerme den fra anvendelse av EØS-avtalens artikkel 61⁽³³⁾, og det forhold at ett av målene med det generelle skattesystemet i Norge er å styrke inntektsutjevningen, kan ikke endre den konklusjon at ordningen innebærer statsstøtte, jf. punkt "ad c)" nedenfor. Med hensyn til overveltningseffekten finner Overvåkningsorganet det rimelig å anta at deler av reduksjonen i arbeidsgiveravgiften overføres til lønnstakerne i form av høyere lønn. Dette endrer imidlertid ikke det faktum at de foretakene som omfattes av lavere satser, har en kostnadsfordel og dermed en konkurransefordel i forhold til dem som ikke har denne muligheten.

c) Norske myndigheter erkjenner at visse skatteregler kan være i konflikt med statsstøttebestemmelsene selv om den generelle skattepolitikk faller utenfor EØS-avtalens virkeområde. Det vises til dommen i saken om familiegodtgjørelser⁽³⁴⁾, der EF-domstolen kom til den avgjørelse at reduserte trygdeavgifter i den italienske tekstilindustrien avvek fra den normale anvendelsen av det allmenne trygdesystemet, "uten at dette er berettiget ut fra systemets art eller generelle oppbygging". Ifølge norske myndigheter fastlegger denne dommen prinsippet om at kriterienes anvendelse avhenger av en vurdering av de økonomiske forhold og omstendighetene i den enkelte sak, og at formålet med tiltaket er en faktor som det må tas hensyn til i denne sammenheng. Fordi det dreier seg om en integrert del av det norske skattesystemet, bl.a. med de mål som er nevnt ovenfor, mener norske myndigheter at "disse betraktningene ikke er i konflikt med statsstøttebestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1."

Ettersom differensieringen av arbeidsgiveravgiften er basert på arbeidstakernes bosted og ikke på foretakenes beliggenhet, framholder norske myndigheter at arbeidstakere fra soner med lave satser gis fordeler på arbeidsmarkedet som i kombinasjon med andre skatte- og overføringstiltak styrker sysselsettingen i distriktene og fremmer inntektsutjevningen. Den norske regjering er av den oppfatning at når et skattetiltak har slike generelle sider og virkninger, kan det ikke anses som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen.

ad c) Norske myndigheters argument om at målet med visse virkemidler, f.eks. å styrke sysselsettingen i distriktene og å fremme inntektsutjevning, er en faktor som må tas i betraktning ved anvendelse av artikkel 61 nr. 1, er ikke i samsvar med fastlagt rettspraksis. EF-domstolen har bl.a. i sin dom i saken om familiegodtgjørelser understreket at EF-traktatens artikkel 92 (som svarer til EØS-avtalens artikkel 61) "ikke skiller mellom statlige intervensjonstiltak under henvisning til deres årsak eller formål, men definerer dem ut fra deres virkninger⁽³⁵⁾". Norske myndigheters syn er derfor ikke relevant for vurderingen av om EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 kommer til anvendelse, men kan tillegges vekt i forbindelse med et eventuelt unntak etter EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3.

d) Norske myndigheter framholder at ordningen med redusert arbeidsgiveravgift får automatisk anvendelse på grunnlag av objektive kriterier, bl.a. arbeidstakerens bosted, slik at ingen foretak er utelukket fra ordningen, og at den er ikke tidsbegrenset. De reduserte satsene gjelder for et stort antall personer, i 1995 ca 850 000 av en arbeidsstyrke på i alt rundt 3 200 000. Ifølge norske myndigheter er dette faktorer som bekrefter ordningens generelle karakter. Det erkjennes at foretak ofte har sin beliggenhet i sonen der deres ansatte har sitt bosted, men muligheten for å pendle, slik at foretak i en sone med høy avgiftssats kan sysselsette personer med bosted i soner med lav avgiftssats, framholdes likevel som et ytterligere trekk ved ordningen som gjenspeiler dens generelle karakter. Det hevdes at slik differensiering ikke kan anses å begunstige "enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer" i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

⁽³²⁾ Frode Johansen og Tor Jakob Klette, se ovenfor.

⁽³³⁾ Jf. nr. 13, Italia mot Kommisjonen, Sak 173/73.

⁽³⁴⁾ Italia mot Kommisjonen, Sak 173/73.

⁽³⁵⁾ Jf. nr. 13, Italia mot Kommisjonen, Sak 173/73.

ad d) Overvåkningsorganet bestrider ikke det faktum at ordningen anvendes automatisk på grunnlag av objektive kriterier, herunder arbeidstakerens bosted. Det forhold at ordningen har visse slike tekniske trekk, endrer imidlertid ikke den konklusjon at regional differensiering innebærer statsstøtte. De lavere avgiftssatsene i sone 2-5 medfører at visse foretak gis en finansiell fordel gjennom statlige midler som vrir eller truer med å vri konkurransen mellom foretak i det området som omfattes av EØS-avtalen. De faktiske forhold som Norge viser til, fører ikke til at denne konkurransefordelen oppheves.

Bestemmelsen om at lavere avgiftssatser avhenger av arbeidstakerens registrerte bosted, må undersøkes ut fra dens virkninger. I den forbindelse anser Overvåkningsorganet den faktiske situasjon som åpenbar, nemlig at arbeidsgivere i sone 1, som sysselsetter størstedelen av den norske arbeidsstyrken, normalt har svært begrensede muligheter til å senke sine lønnsrelaterte driftskostnader ved å ansette personer med fast bosted i sone 2-5.

I 1995 var rundt 850 000 personer, dvs 26,5 % av den samlede arbeidsstyrken, omfattet av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5, mens et flertall på 73,5 % var omfattet av den høyeste satsen i sone 1. Etter Overvåkningsorganets syn kan en slik differensiering ikke anses som et generelt tiltak som utelukker anvendelse av artikkel 61 nr. 1.

Det forhold at enkelte foretak i en sone med høy avgiftssats, kan ansette personer fra en sone med lav avgiftssats, endrer ikke det faktum at de som nyter godt av ordningen, stort sett er foretak i avgiftssone 2-5, jf. tabell 3.

e) Den norske regjering viser til at de reduserte trygdeavgiftssatsene i Norge ikke kan anses som satser som avviker fra en alminnelig gjeldende norm, slik tilfellet var i saken om familiegodtgjørelser. Lovgivningen fastsetter ingen standardsats med unntak for visse regioner, men et system med fem ulike satser som er fastlagt for den enkelte region. Den norske regjering understreker også at den aktuelle norske ordningen ikke direkte er rettet mot eksportnæringene eller andre næringer som er utsatt for internasjonal konkurranse. I denne sammenheng vises det til at de fleste eksportnæringer i Norge befinner seg i sentrale områder, og at satsen i disse områdene (sone 1) ble hevet for å opprettholde statlige inntekter når regional differensiering først ble innført i 1975. Igjen hevder den norske regjering at differensiert arbeidsgiveravgift ikke kan anses som støtte rettet til "enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer".

ad e) Det forhold at ordningen er basert på et system med fem satser, endrer ikke virkningen av differensieringen, nemlig at foretak i avgiftssone 2-5 som regel er underlagt lavere arbeidsgiveravgift enn foretak i sone 1. Argumentet om at det ikke er definert noen standardsats i bestemmelsene om ordningen, utelukker ikke anvendelse av artikkel 61 nr. 1. Igjen er det virkningen av skattetiløst som er avgjørende.

Norske myndigheter synes å mene at situasjonen i saken som gjaldt familiegodtgjørelser, ikke er sammenlignbar med saken som er her til vurdering. Dette hevdes å være tilfellet fordi støtten i saken om familiegodtgjørelser, i motsetning til i denne saken, utelukkende var rettet mot eksportnæringer. Norske myndigheter synes dermed å argumentere med at prinsippene fastlagt i dommen om familiegodtgjørelser bare gjelder for statsstøtteordninger rettet mot eksportforetak. Det er imidlertid ingenting i dommen fra De europeiske fellesskaps domstol som støtter dette norske synet. Tvert om følger det av punkt 19 i dommen at støtten ville påvirke samhandelen og derfor være i strid med EF-traktatens artikkel 92 i den utstrekning italiensk tekstilindustri konkurrerte med tekstilindustri i andre medlemsstater, og ikke bare dersom den italienske tekstilindustrien eksporterte sine varer. EF-traktatens artikkel 92 ville derfor ha fått anvendelse i denne saken selv om italiensk tekstilindustri ikke eksporterte sine varer, men bare møtte konkurranse fra importerte varer. Uttalelsen i punkt 19 underbygger derfor ikke synet framsatt av norske myndigheter. Det er heller ingen andre uttalelser i dommen som tyder på at prinsippene fastlagt av Domstolen i denne dommen er av begrenset rekkevidde slik Norge antyder. Saken er derfor relevant for den foreliggende sak.

- f) Den norske regjering påpeker videre at det i dag foreligger en rekke ordninger med differensiert beskatning i medlemsstater i Den europeiske union, og viser i den forbindelse til den belgiske støtteordningen "*Maribel Quarter*", som er godkjent av Kommisjonen.
- ad f) Muligheten av at det kan finnes andre avgiftsordninger som ved granskning også kan vise seg å omfatte statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, er for Overvåkningsorganet ingen gyldig grunn til å unnlate å handle i denne saken.

Den informasjon⁽³⁶⁾ som Overvåkningsorganet har tilgang til, viser at Europakommisjonen godkjente den belgiske ordningen "*Maribel Quarter*" fordi den kom til at reduserte trygdeavgifter for arbeidere som utfører manuelt arbeid, på de vilkår som den belgiske regjering foreslo, ikke utgjorde statsstøtte. Kommisjonen fant at virkningene av ordningen ikke ville være spesifikke, ettersom "*Maribel Quarter*" ikke ville begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer. Ordningen ble ansett å være et generelt tiltak som gjaldt for alle foretak der det utføres manuelt arbeid.

- g) Norske myndigheter viser også til et forhold som de anser som et paradoks, nemlig at det godtas at det er forskjeller i den økonomiske politikken, særlig når det gjelder skattesystemer innenfor EØS-området, mens Overvåkningsorganet i denne saken har satt spørsmålsteget ved forskjeller i beskatningen innenfor ett land. Det hevdes at relative skatter og avgifter i Norge er av liten betydning ved vurdering av konkurransen mellom foretak i ulike EØS-stater, og at det heller burde foretas en sammenligning av de absolutte skatter og avgifter for konkurrerende foretak innenfor EØS, der det tas hensyn til en hel rekke avgifter med betydning for foretakenes virksomhet. Det ville være hensiktsmessig å undersøke om skatte- og avgiftsbyrden for foretak i avgiftssone 2-5 i Norge er vesentlig lavere enn for konkurrerende foretak i andre EØS-stater. Norske myndigheter synes dermed å være av den oppfatning at regionale variasjoner i beskatningen innenfor ett og samme land faller utenfor virkeområdet for artikkel 61 som følge av regionale myndigheters selvstendighet i skattespørsmål.
- ad g) Det ville være å gå langt ut over EØS-avtalens virkeområde å gå inn for å harmonisere alle faktorer som kan påvirke produksjonskostnadene for foretak i de enkelte EØS-stater. Som norske myndigheter erkjenner, gjelder dette også skatter og avgifter. Det må derfor klart fastslås at en sammenligning av den absolutte skatte- og avgiftsbyrden for konkurrerende foretak, slik Norge foreslår, ikke er relevant ved vurdering av om statsstøtte er gitt i strid med artikkel 61 nr. 1.

Spørsmålet om hvorvidt tiltak som er et resultat av selvstendig regional skattemyndighet i ett og samme land, faller utenfor virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, må vurderes ut fra omstendighetene i den enkelte sak. Denne saken omfatter ingen slike tiltak, ettersom de differensierte satsene er fastlagt i nasjonal lovgivning.

- h) Ett av vilkårene for å anse et tiltak som statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er at det påvirker samhandelen mellom avtalepartene. Den norske regjering hevder at Overvåkningsorganet i sitt vedtak om å innlede formell behandling ikke gjorde rede for hvordan dette vilkåret var oppfylt i denne saken.
- ad h) Som Overvåkningsorganet bemerket i vedtaket om å ta saken opp til formell behandling, har Statistisk sentralbyrå identifisert rundt 180 eksport- og importkonkurrerende foretak med mer enn 50 ansatte bare innen produksjon- og prosessindustrien (stålindustri og skipsbygging ikke medregnet) innenfor avgiftssone 2-5, som dermed omfattes av lavere avgiftssatser. Videre har Statistisk sentralbyrå offentliggjort opplysninger som viser at det i alle norske fylker finnes foretak innenfor industri og bergverk som eksporterer sine varer⁽³⁷⁾, og at deres andel av produksjonen steg⁽³⁸⁾ i perioden fra 1986 til 1994. Det er derfor hevet over tvil at finansielle fordeler som følge av de lavere satsene kan påvirke samhandelen mellom avtalepartene.

Endelig viser den norske regjering til at da Stortinget samtykket til å ratifisere EØS-avtalen, var en videreføring av systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift en viktig forutsetning.

⁽³⁶⁾ Ref. brev fra Kommisjonen av 15. april 1997, SG (97) D/2850, vedr. statsstøttenr. N 132/97, Belgia.

⁽³⁷⁾ Jf. tabell 1 i "*Regional fordeling av leveranser i industri og bergverk, Vedleggsundersøkelse til industristatistikken*" av Kenneth Årdalen og Terje Søsæter, Notat 25/96, Statistisk sentralbyrå.

⁽³⁸⁾ Jf. "*Ukens Statistikk Nr 22/96*", Statistisk sentralbyrå.

I den forbindelse bemærker Overvåkningsorganet at når det norske Storting samtykker til å ratifisere EØS-avtalen, aksepterte det avtalen i sin helhet, herunder også statsstøttereglene og bestemmelsen i avtalens artikkel 6 om at relevante rettsavgjørelser truffet av De europeiske fællesskaps domstol ville få anvendelse ved tolking av avtalens regler. For øvrig inneholder verken EØS-avtalen eller andre dokumenter knyttet til dens ratifisering bestemmelser som kan anses å innskrenke virkeområdet for EØS-avtalens statsstøtteregler med hensyn til det norske systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift.

3. Anvendelse av artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og (c)

3.1 Generelt

Overvåkningsorganet har i løpet av sin behandling av saken ikke mottatt noen argumenter eller opplysninger som gir grunn til å endre den holdning det inntok i sitt vedtak av 14. mai 1997 om å foreslå formålstjenlige tiltak overfor Norge, nemlig at systemet som sådant, uten noen endringer, ikke er berettiget til unntak etter EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller 3.

Ordningen som er til vurdering, blir av norske myndigheter uttrykkelig ansett som et regionalpolitisk virkemiddel. Overvåkningsorganet har undersøkt om ordningen er forenlig med reglene om regionalstøtte på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c). Overvåkningsorganet har også vurdert andre unntak etter artikkel 61 nr. 2 og nr. 3, og funnet at de ikke får anvendelse i denne saken.

De lavere avgiftssatsene i avgiftssone 2-5 påvirker foretakenes driftskostnader direkte, ettersom satsene er basert på bruttolønnen til den enkelte arbeidstaker. De lavere satsene er ikke knyttet til investeringer, og de krever ingen motytelser fra dem som omfattes av ordningen. Støtte av denne art som har til virkning å redusere lønnskostnadene, må anses som driftsstøtte. I retningslinjene for statsstøtte⁽³⁹⁾ har EFTAs overvåkningsorgan erklært seg prinsipielt forbeholden med hensyn til om driftsstøtte, dvs. støtte som ikke er knyttet til nyinvesteringer eller opprettelse av arbeidsplasser, er forenlig med EØS-avtalens virkemåte. Overvåkningsorganet kan imidlertid, som beskrevet nedenfor, anse visse former for driftsstøtte å være forenlige med avtalen.

3.2. Artikkel 61 nr. 3 bokstav a)

Overvåkningsorganet har i avsnitt 28.1.5. i retningslinjene for statsstøtte gitt uttrykk for det syn at driftsstøtte under særlige forutsetninger og på visse vilkår kan godkjennes når støtten har til formål å overvinne særlige eller vedvarende problemer, og det dreier seg om støtte for å fremme den økonomiske utvikling i regioner som er berettiget til unntak etter EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a).

Når Overvåkningsorganet godkjente kartet over områder som er berettiget til regional investeringsstøtte i Norge⁽⁴⁰⁾, fant det imidlertid at ingen områder i Norge var berettiget til regionalstøtte på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a).

Overvåkningsorganets vurdering av om de lavere satsene for arbeidsgiveravgift i avgiftssone 2-5 er forenlige med EØS-avtalen, må derfor baseres på artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

3.3 Artikkel 61 nr. 3 bokstav c)

Ved vurdering av om et støttetiltak er berettiget til unntak fra det generelle forbudet mot statsstøtte i artikkel 61 nr. 1 på grunnlag av unntaket i artikkel 61 nr. 3 bokstav c), må det tas stilling til i hvilken grad støttetiltaket, dersom det dreier seg om regionalstøtte, kan antas å bidra til den regionale utvikling. Dette forutsetter igjen at den aktuelle regionen står overfor særlige regionale utviklingsproblemer som tiltaket er beregnet på å avhjelpe. Slike utviklingsproblemer kan komme til uttrykk gjennom regionens inntektsnivå, strukturelle arbeidsledighet eller befolkningstetthet. Sistnevnte kriterium er av særlig interesse i dette tilfellet på grunn av de demografiske forholdene i de aktuelle geografiske områdene.

⁽³⁹⁾ Jf. bl.a. avsnitt 26.1 nr. 8 i retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁴⁰⁾ Jf. vedtak 110/98/COL av 28. april 1998 om kartet over støtteberettigede områder i Norge.

Avsnitt 28.2.3.1. nr. 1) i retningslinjene for statsstøtte fastsetter at *“For å ta hensyn til særlige regionale utviklingsproblemer som skyldes demografiske forhold, kan regioner som tilsvare regioner på NUTS-nivå III med en befolkningstetthet på under 12,5 per kvadratkilometer, også anses som støtteberettigede i henhold til unntaket fastsatt i artikkel 61 nr. 3 bokstav c).”*

I samsvar med dette er det relevant å undersøke om avgiftssone 2-5 kan klassifiseres som regioner som omfattes av artikkel 61 nr. 3 bokstav c) på grunnlag av befolkningstetthetskriteriet.

Bestemmelsene i avsnitt 28.2.3.2 i retningslinjene for statsstøtte om regional transportstøtte på grunnlag av artikkel 61 nr. 3 bokstav c) omfatter en rekke kriterier som skal sikre at slik driftsstøtte er berettiget fordi den veier opp for visse spesifikke ulemper. Tildeling av regional transportstøtte er berettiget når støtten kompenserer for visse ulemper som er spesifikke for de nordiske land, særlig ekstrakostnader som følge av svært lange avstander til markedene og harde værforhold.

Overvåkningsorganet har undersøkt i hvilken grad driftsstøtte i form av lavere arbeidsgiveravgift kan være berettiget som en indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport (indirekte transportstøtte) til produksjonsforetak.

Kriteriene fastsatt i avsnitt 28.2.3.2 i retningslinjene for statsstøtte kan deles inn i følgende hovedkategorier: i) områder som er berettiget til regional transportstøtte, ii) kompensasjon for ekstrakostnader til transport og iii) vilkår knyttet til visse former for virksomhet.

3.4. Områder som er berettiget til regional transportstøtte

Første strekpunkt i avsnitt 28.2.3.2 nr. 2) i retningslinjene for statsstøtte fastsetter at regional transportstøtte bare kan gis

- *“... til foretak som er beliggende i områder som er støtteberettigede på grunnlag av befolkningstetthetskriteriet”*.

I analysens første fase oppfyller ni av nitten fylker (NUTS-nivå III) befolkningstetthetskriteriet på under 12,5 innbyggere/km². Disse fylkene representerer 31 % av befolkningen, mens 27 % av befolkningen dekkes av avgiftssone 2-5.

I fire av de ni fylkene er hele fylket omfattet av de gunstige avgiftssonene (Sogn og Fjordane (sone 2), Nordland (sone 4), Troms (sone 4 og 5) og Finnmark (sone 5)). For de fem øvrige fylkene (Nord-Trøndelag, Aust-Agder, Telemark, Oppland og Hedmark) er bare visse deler av fylket omfattet av avgiftssone 2-4. De deler av disse fylkene som omfattes av lavere avgiftssatser, er tynt befolket. I alle tilfeller har de en gjennomsnittlig befolkningstetthet som er betydelig lavere enn 12,5 innbyggere/km².

Seks fylker av de øvrige ti (Buskerud, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag) som ikke fullt ut oppfyller befolkningstetthetskriteriet, omfattes delvis av avgiftssone 2 og 3. De aktuelle delene er også forholdsvis tynt befolket med en befolkningstetthet på under 12,5 innbyggere/km². Fire fylker ligger i sin helhet innenfor avgiftssone 1.

For at et område skal være berettiget til regional transportstøtte, kreves det i henhold til avsnitt 28.2.3.2 nr. 2) i retningslinjene for statsstøtte at Overvåkningsorganet gir sin godkjenning. Overvåkningsorganet vil foreta sin vurdering av hvilke områder som er berettiget til regional transportstøtte på grunnlag av prinsippene fastsatt i vedlegg 1 til dette vedtak.

I foreliggende sak har Overvåkningsorganet funnet at dersom norske myndigheter etter å ha mottatt Overvåkningsorganets vedtak inngir melding om et område som er utpekt til å motta regional transportstøtte, vil hele Finnmark, Troms, Nordland og Sogn og Fjordane samt de deler av Nord-Trøndelag som hører inn under avgiftssone 2-4, kunne anses å være berettiget til regional transportstøtte. Overvåkningsorganet er imidlertid ut fra de opplysninger som hittil er framlagt

ikke overbevist om at regional transportstøtte er berettiget for alle kommuner som i dag omfattes av avgiftssone 2 i fylkene Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Hedmark. Dette gjelder særlig de deler av disse fylkene som ikke i prinsippet utgjør et sammenhengende område med andre kommuner i avgiftssone 2, områder som ligger nær større byer, og områder som av andre grunner ikke synes å ha behov for varig kompensasjon for å sikre den regionale utvikling.

3.5. Kompensasjon for ekstrakostnader til transport

Andre til femte strekpunkt i avsnitt 28.2.3.2 nr. 2) i retningslinjene for statsstøtte fastsetter følgende:

- *Støtten må bare tjene som kompensasjon for høyere transportkostnader. Den berørte EFTA-stat må på objektivt grunnlag kunne bevise at kompensasjon er nødvendig. Overkompensasjon må aldri forekomme. I denne forbindelse må det tas hensyn til andre transportstøtteordninger, særlig i henhold til EØS-avtalens artikkel 49 og 51.*
- *Det kan bare gis støtte i forbindelse med ekstrakostnader ved varetransport innenfor den berørte stats nasjonale grenser. Den kan ikke utvikles til å bli eksportstøtte.*
- *Størrelsen på støtten må være objektivt kvantifiserbar på forhånd, ut fra forholdet støtte per kilometer eller forholdet støtte per kilometer og støtte per vektenhet, og det må avgis en årlig rapport som blant annet viser hvordan disse forholdsberegningene fungerer.*
- *Ekstraomkostningene må beregnes ut fra den mest økonomiske transportmåten og den korteste vei mellom produksjonsstedet eller bearbeidingsstedet og utsalgsstedene.*

Med hensyn til nivået på den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport gjennom systemet med lavere avgiftssatser i sone 2-5, har Norge framlagt en detaljert undersøkelse av ekstrakostnadene til transport hos 36 eksport- og importkonkurrerende foretak, som viser at ingen av foretakene mottar fordeler i form av lavere arbeidsgiveravgift som overskrider deres ekstrakostnader til transport. Undersøkelsen av enkeltforetak er dessuten underbygd av beregninger på et mer aggregert nivå basert på ulike statistiske kilder.

Overvåkningsorganet har merket seg at utvalget av foretak som omfattes av den særlige undersøkelsen av enkeltforetaks ekstrakostnader til transport gjenspeiler mønsteret i Norges viktigste eksportnæringer. Utvalget av foretak anses av Overvåkningsorganet å være et representativt utvalg innenfor de relevante avgiftssoner. Undersøkelsen omfatter bl.a. et utvalg produsenter av energikrevende produkter som f.eks. råaluminium og ferrolegeringer som ligger ved kysten. Overvåkningsorganet har også merket seg at foretak innen skipsbyggingsindustrien og stålforetak innenfor og utenfor EKSF-området, som omfattes av særlige sektorregler, ikke er tatt med i undersøkelsen.

De antatte fordelene som følge av lavere beskatning av arbeidskraft er beregnet under henvisning til differansen mellom faktisk innbetalt arbeidsgiveravgift og den avgift som ville ha blitt innbetalt dersom avgiftssatsen for sone 1 var blitt anvendt uten differensiering. Det er ikke tatt hensyn til virkningene av en eventuell overveltningseffekt.

Ut fra de opplysninger Overvåkningsorganet har tilgang til, synes ingen norske støtteordninger for transport som kan komme inn under EØS-avtalens artikkel 49 og 51, å omfatte elementer av kompensasjon over et nivå som kan tilskrives dekning av kostnader knyttet til en forpliktelse til offentlig tjenesteytelse. Overvåkningsorganet har derfor ikke funnet det nødvendig å tilpasse overslagene for ekstrakostnader til transport som følge av slike ordningers mulige innvirkning bl.a. på transportprisene.

På dette grunnlag erkjenner Overvåkningsorganet at produksjonsforetak som ikke tilhører de næringer som er utelukket fra nevnte undersøkelse og som ligger innenfor avgiftssone 2-5, har betydelige ekstrakostnader til transport, og at disse ekstrakostnadene ikke overkompenseres gjennom finansielle fordeler som følge av lavere arbeidsgiveravgift i de aktuelle områdene.

I beregningene er det bare tatt hensyn til kostnader til innenlands transport innenfor nasjonale grenser. Overvåkningsorganet har merket seg at typiske eksportrettede næringer i norsk økonomi er tilfredsstillende dekket av undersøkelsene og beregningene nevnt ovenfor. Ettersom de lavere avgiftssatsene gjelder for alle næringsgrener unntatt statsforvaltningen, og for alle foretak uavhengig av deres virksomhetsområde, anser Overvåkningsorganet ikke de lavere avgiftssatsene å være spesielt rettet mot eksportforetak. Det har derfor trukket den slutning at de lavere avgiftssatsene i sone 2-5 ikke utgjør eksportstøtte⁽⁴¹⁾.

Overslagene som er framlagt i undersøkelsen nevnt ovenfor, viser at støtten er objektivt kvantifiserbar på forhånd. Med hensyn til transportkostnadene til de enkeltforetak som omfattes av samme undersøkelse, var foretakene klart økonomisk motivert til å redusere sine transportkostnader mest mulig ved å velge kortest vei til markedet og de mest økonomiske transportmidlene, ettersom de måtte dekke sine transportkostnader av egne midler.

På denne bakgrunn og ut fra de opplysninger som er framlagt av Norge når det gjelder forholdet mellom ekstrakostnader til transport for produksjonsforetak og de fordeler som følger av lavere avgiftssatser, finner Overvåkningsorganet det ikke nødvendig å foreta en generell justering av nivået på den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport i sone 2-5. Det kreves derfor ingen generell reduksjon i det gjeldende nivå med hensyn til den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport.

For at ordningen skal oppfylle kriteriene for regional transportstøtte, må imidlertid en rekke opplysninger som viser forholdet støtte per kilometer eller støtte per kilometer og støtte per vektenhet framlegges som et ledd i den en årlige rapporteringsplikten for ordningen, som fastsatt i avsnitt 28.2.3.2 nr. 2 i retningslinjene for statsstøtte.

Reglene for regional transportstøtte fastsetter at *“Alle planer om å iverksette nye transportstøtteordninger bør være tidsbegrensede og bør aldri være mer fordelaktige enn eksisterende ordninger i den aktuelle EFTA-stat”*. Dette innebærer at Overvåkningsorganet ikke er beredt til å godta relativt høye ekstrakostnader til transport som et grunnlag for å øke differensieringsnivået mellom avgiftssatser, innføre nye tiltak som kan bety en økning i kompensasjonsnivået for ekstrakostnader til transport, eller utvide området der det gis indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport i form av lavere satser for arbeidsgiveravgift.

3.6. Vilkår knyttet til visse former for virksomhet

3.6.1. Foretak som ikke har noen alternativ beliggenhet

Sjette strekpunkt i avsnitt 28.2.3.2 nr. 2) i retningslinjene for statsstøtte fastsetter at

- *“Det kan ikke gis støtte til transport eller overføring av varer fra foretak dersom det ikke finnes en alternativ beliggenhet (utvinningsvirksomhet, vannkraftstasjoner osv.).”*

Denne regelen må sammenholdes med de regler som allerede er sitert i avsnitt 3.5. ovenfor, særlig regelen som fastsetter at støtten må være nødvendig på objektivt grunnlag.

Når en avsidesliggende region er rik på kommersielt utnyttbare naturressurser, må dette i seg selv anses som en styrke og ikke som en ulempe for regionen, selv om den kan ha andre problemer med hensyn til den industrielle utvikling generelt. Virksomhet som er basert på utnyttelse av naturressurser vil kanskje ikke ha behov for subsidiering av transportkostnader, ettersom fordelene ved ressursene kan veie opp for transportkostnadene, og flytting av produksjonen til et sted med lavere transportkostnader ofte er utelukket per definisjon.

De virksomhetsområder som skal vurderes er i) produksjon og distribusjon av elektrisitet, ii) utvinning av råolje og naturgass og tilknyttede tjenester, og iii) bergverksdrift og utvinning.

⁽⁴¹⁾ Med “eksportstøtte” menes enhver støtte som er direkte knyttet til eksportvolum, opprettelse og drift av distribusjonsnett eller løpende utgifter knyttet til eksportvirksomhet, jf. fotnoten til avsnitt 12.1 nr. 5 i retningslinjene for statsstøtte.

Produksjon og distribusjon av elektrisitet

Det framgår av ordlyden i avsnitt 28.2.3.2 i retningslinjene for statsstøtte at “*Det kan ikke gis støtte til overføring (framhevet her) av varer fra (.... vannkraftstasjoner..)*”. Grunnen til at reglene om regional transportstøtte omfatter dette kravet, er hovedsakelig at hele elektrisitetsnæringen må anses om ressursbasert. Overvåkningsorganet finner at behovet for regional transportstøtte ikke er godtgjort, at slik støtte ikke vesentlig ville bidra til den regionale utvikling og at det i tillegg er en viss fare for at støtten utilsikt kan få innvirkning på eksportrettede næringer. Overvåkningsorganet finner ikke at transportkostnader innen sektoren elektrisitetsdistribusjon (antakelig for en stor del tap av kraft) kan tilskrives ulemper som kan avhjelpes ved flytting av virksomhet (f.eks. kontrollstasjoner) til mer sentrale områder. På dette grunnlag har Overvåkningsorganet kommet til den konklusjon at sektoren NACE 40.1 (produksjon og distribusjon av elektrisitet) ikke kan omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Utvinning av råolje og naturgass og tilknyttede tjenester

Overvåkningsorganet finner at virksomhet knyttet til utvinning av råolje og naturgass bør utelukkes fra de fordeler som følger av tiltakene under vurdering. Overvåkningsorganets holdning er ikke utelukkende basert på betraktninger knyttet til plasseringsvedtak, men mer generelt på det synspunkt at næringen er svært lønnsom og derfor ikke har behov for regional transportstøtte. Næringen oppfyller derfor ikke det underliggende krav i artikkel 61 nr. 3 bokstav c), som er uttrykkelig fastsatt i kriteriene for regional transportstøtte: “*Den berørte EFTA-stat må på objektivt grunnlag kunne bevise at kompensasjon er nødvendig*”. Driftsstøtte til utvinning av råolje og naturgass er anses derfor ikke å være berettiget under henvisning til den regionale utvikling. Norske myndigheter må derfor sikre at sektor NACE 11.10 (Utvinning av råolje og naturgass) og sektor NACE 11.20 (Tjenesteytelser tilknyttet utvinning av olje og gass, unntatt letevirksomhet) ikke omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Bergverksdrift og utvinning

Sektoren bergverksdrift og utvinning består av flere delnæringer med ulik ressurstilgang. Den kan derfor inndeles i følgende kategorier: i) Bryting av metallholdig malm, ii) Industrimineraler, iii) Steinbrudd og iv) Grus og steinmateriale.

Næringen kjennetegnes av utvinning av naturressurser. Dette innebærer at den industrielle virksomhet i næringen er knyttet til geologisk bestemte mineralavleiringer som nødvendigvis er geografisk bundet.

Tilgangen på mineralressurser har betydning for i hvilken grad beslutninger om å investere i bergverks- og utvinningsvirksomhet er geografisk bundet. Utvinning av en ressurs med små reserver og få kjente årer vil være mer geografisk bundet enn en kilde med mange årer og store reserver. Det kan derfor forekomme at et foretak som driver med utvinning av visse naturressurser, i prinsippet har ulike valgmuligheter med hensyn til beliggenhet, ettersom produksjonen er basert på betydelige reserver spredt over et stort område. Overvåkningsorganet godtar derfor at sektoren bergverksdrift og utvinning også omfatter foretak som står overfor et lignende dilemma med hensyn til beliggenhet som mange andre industriforetak.

Overvåkningsorganet anser utvinning av jernholdig malm som en geografisk konsentrert virksomhet basert på begrensede naturressurser. Det samme gjelder utvinning av industrimineralene nefelinsyenitt og olivin.

Overvåkningsorganet trekker derfor den konklusjon at foretak som utøver virksomhet i form av utvinning av jernholdig malm (NACE 13) og/eller virksomhet knyttet til utvinning av industrimineralene nefelinsyenitt (HS 2529.3000) og olivin (HS 2517.49100), ikke bør omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Overvåkningsorganet er kjent med at visse foretak innen norsk utvinningsindustri har hatt finansielle problemer, og er derfor beredt til å vurdere, etter å ha mottatt melding i det enkelte tilfelle, om disse foretakene kan anses å være i en situasjon som gjør dem berettiget til krisestøtte eller støtte til omstrukturering, bl.a. ut fra sosiale hensyn.

Overvåkningsorganet har på grunnlag av bl.a. geologiske opplysninger framlagt av norske myndigheter og argumentene framsatt ovenfor om utvinning av mineraler basert på relativt rikholdige ressurser, kommet til at utvinning av andre industrimineraler enn nefelinsyenitt og olivin ikke bør utelukkes fra muligheten til å omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5. Overvåkningsorganet har i den forbindelse tatt i betraktning at den aktuelle virksomhet ofte er av lokal art, og at det er et betydelig innslag av forholdsvis små foretak. Med hensyn til industrimineraler har det også tatt hensyn til at når industrimineraler videreføres lokalt, vil dette ofte bidra til sysselsettingen og den regionale utvikling. Virksomhet knyttet til steinbrudd, grus og steinmateriale er som regel basert på utvinning av utbredte mineralressurser og anses derfor ikke å være geografisk bundet.

3.6.2. Næringer som omfattes av særlige sektorregler

Sjuende strekpunkt i avsnitt 28.2.3.2 nr. 2) i retningslinjene for statsstøtte fastsetter at

- *Transportstøtte som tildeles foretak i sektorer som EFTAs overvåkningsorgan anser som følsomme (motorvogner, tekstiler, syntetiske fibre, EKSF-stål og stål som ikke har opprinnelse i EKSF), omfattes av sektorregler for den aktuelle virksomhet og må oppfylle de særlige krav til melding, som fastsatt i de relevante kapitlene i retningslinjene eller i rettsakten nevnt i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1a⁽⁴²⁾.*

I tillegg gjelder det særlige regler for skipsbygging. Norge har i dag støtteordninger for skipsbyggingsindustrien i form av kontraktbasert produksjonsstøtte på 7 % av kontraktverdien før støtte for skip med en kontraktverdi på minst 10 millioner ECU, og på 3,5 % for skip med en kontraktverdi på under 10 millioner ECU samt for større ombygginger av skip. Norske myndigheter har ikke framlagt noen opplysninger som tyder på at norske skipsbyggingsforetak er rammet av vedvarende ulemper som kan berettigge til regional transportstøtte, og de har heller ikke framlagt informasjon om disse foretakenes ekstrakostnader til transport eller om omfanget av støtte gitt i form av reduserte trygdeavgifter i forhold til de godkjente nivåer av driftsstøtte til skipsbyggingsindustrien. Overvåkningsorganet trekker derfor den konklusjon at foretak som omfattes av rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1b (rådsdirektiv 90/684/EØF om støtte til skipsbyggingsindustrien), uansett beliggenhet, ikke kan omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

I henhold til rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1a (kommisjonsvedtak nr. 2496/96/EKSF) om fællesskapsregler for statsstøtte til jern- og stålindustrien, tillates ingen form for driftsstøtte unntatt støtte til nedlegging. Produsenter av EKSF-stålprodukter kan derfor, uansett beliggenhet, ikke omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Med hensyn til stålproduksjon utenfor EKSF gjelder de særlige meldingskravene fastsatt i sektorreglene i denne sammenheng bare for produksjon av heltrukne rør og store sveisede rør ($\varnothing > 406,4$ mm). Tekstilindustrien er ikke underlagt særlige meldingskrav. Støtte til industrien for produksjon av syntetiske fibre omfattes ikke av de særlige meldingskravene fastsatt i sektorreglene dersom de syntetiske fibrene som produseres, bare har en kort levetid før de blir benyttet til å framstille rep, fiskenett eller andre produkter som ikke er vedde. Støtte til produksjon av bildeler eller tilleggsutstyr omfattes ikke av de særlige reglene for støtte til motorvognindustrien, unntatt når slik støtte gis til bilprodusenter eller deres datterforetak eller til produksjon av deler eller tilleggsutstyr på lisens eller patent for en bilprodusent.

Dersom den antatte fordelingen av lavere arbeidsgiveravgift for et produksjonsforetak innen bilindustrien, stålproduksjon utenfor EKSF eller syntetiske fibre ikke overstiger ECU 100 000 over en periode på tre år, kommer regelen om bagatellmessig støtte til anvendelse. Med hensyn til virksomhet innenfor disse sektorene som omfattes av meldingskravene, må alle tilfeller av mulig transportstøtte meldes individuelt med sikte på en vurdering av hvert enkelt tilfelle i samsvar med de relevante sektorregler.

⁽⁴²⁾ Kommisjonsvedtak 3855/91/EKSF av 27. november 1991 om fastsettelse av fællesskapsregler for støtte til stålindustrien (EFT nr. L 362 av 31.12.1991, s. 57).

Ifølge opplysninger framlagt av norske myndigheter er det i dag ingen norske foretak som framstiller produkter som omfattes av de særlige meldingskravene i reglene om støtte til stålindustrien utenfor EKSF. Heller ikke innen industrien for produksjon av syntetiske fibre eller bilindustrien har Norge noen produksjon som kommer inn under virkeområdet for de respektive sektorregler for disse næringene. På denne bakgrunn finner Overvåkningsorganet det akseptabelt å la de særlige meldingskravene for disse sektorene komme til anvendelse ved at norske myndigheter bes forpliktet seg til i framtiden å gi Overvåkningsorganet melding om enhver støttemottaker som kommer inn under virkeområdet for nevnte regler, og som omfattes av de lavere avgiftssatsene under vurdering. Videre må slike meldinger følges opp av årlige rapporter, der det i en egen post bl.a. oppgis anslag over beløpet på den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport i form av lavere arbeidsgiveravgift og/eller beløpet på eventuell direkte transportstøtte.

3.7. Tjenesteytende næringer og annen ikke-produserende virksomhet

Overvåkningsorganet har undersøkt om de lavere satsene for arbeidsgiveravgift i avgiftssone 2-5 kan være forenlige med EØS-avtalen på grunnlag av artikkel 61 nr. 3 bokstav c) for sektorer som ikke er vareproduserende, dvs. de tjenesteytende næringer og annen ikke-produserende virksomhet som f.eks. bygge- og anleggssektoren.

Reglene for regional transportstøtte er i hovedsak utformet med tanke på foretak som produserer varer, og derfor er mindre egnet for Overvåkningsorganets vurdering av de aktuelle tiltakenes forenlighet med EØS-avtalen, bl.a. når det gjelder tjenesteytende næringer.

Overvåkningsorganet har derfor lagt til grunn et videre perspektiv med hensyn til anvendelsen av artikkel 61 nr. 3 bokstav c). Det har særlig tatt hensyn til hvordan en reduksjon i trygdeavgifter vil påvirke sysselsettingssituasjonen, og vurdert i hvilken grad de lavere avgiftssatsene påvirker konkurransen og samhandelen i visse tjenesteytende næringer.

Det foreligger ingen systematisk oversikt når det gjelder transportkostnader i de tjenesteytende næringer. Det er imidlertid klart at visse deler av den tjenesteytende sektor har vesentlige transportkostnader, og derfor kan rammes av ekstrakostnader til transport på samme måte som de vareproduserende næringer. De gjennomsnittlige transportkostnader for en delnæring innen engroshandelen er anslått til rundt 5 % av omsetningen⁽⁴³⁾, mens de gjennomsnittlige transportkostnader for detalj- og engrossektoren som helhet er anslått til 33 % av merverdien⁽⁴⁴⁾.

Overvåkningsorganet medgir at foretak innen de fleste tjenesteytende næringer i regioner der regional transportstøtte vil kunne bli godkjent, direkte eller indirekte kan være utsatt for de negative følgene av lange avstander til markedene eller lange kommunikasjonsmessige avstander innenfor regionen. Harde værforhold er en ytterligere faktor som kan øke driftskostnadene for markedsdeltakerne også innen de tjenesteytende næringer.

Overvåkningsorganet erkjenner at lavere arbeidsgiveravgift i avgiftssone 2-5 bidrar til å bedre sysselsettingssituasjonen ved å senke lønnskostnadene i disse områdene.

Når formålet med reduserte trygdeavgifter er å fremme sysselsettingen, er de virkelig effektive bare dersom de også omfatter sektorer som er mindre utsatt for internasjonal konkurranse. Eksempler på slike sektorer ble nevnt av Europakommisjonen i en melding med tittelen "En europeisk strategi for å fremme lokal utvikling og lokale sysselsettingstiltak"⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴³⁾ TØI-prosjekt O-1238, Næringslivets transportkostnader for rør- og sanitærgrossister (Hagen).

⁽⁴⁴⁾ TØI-rapport 297/1995, Analyse av kostnadsutviklingen i innenlandske godstransporter (Hagen).

⁽⁴⁵⁾ Jf. EFT nr. C 265 av 12.10. 1995, s. 3. nr. 3, der Kommisjonen peker ut 17 områder som kan ha potensiale til å imøtekomme europeernes nye behov og gi nye betydelige sysselsettingsmuligheter: tjenester i hjemmet, barnepass, ny informasjon- og kommunikasjonsteknologi, støtte til unge i en vanskelig livsfase, bedre sikring av boliger, lokale offentlige transporttjenester, rehabilitering av offentlige arealer i byer, småbutikker, reiseliv, audiovisuelle tjenester, kulturminner, lokal kulturutvikling, avfallshåndtering, vanntjenester, vern og bevaring av naturområder og forurensningskontroll.

Tiltak i form av reduserte trygdeavgifter rettet mot ovennevnte næringer har to fordeler. På den ene siden har slike tiltak ofte svak eller ingen innvirkning på konkurransen og samhandelen innenfor EØS, og på den andre siden har de et stort potensiale til å bidra til opprettelse av arbeidsplasser⁽⁴⁶⁾. Overvåkningsorganet kan derfor normalt stille seg positivt til slike tiltak i den utstrekning de kommer inn under virkeområdet for avtalens artikkel 61 nr. 1. Dette gjelder særlig tjenester som utføres lokalt. Andre slike områder er markedsnisjer eller undersektorer i vekst som har utsikter til å skape arbeidsplasser, der Overvåkningsorganet vil være positivt innstilt til slike tiltak, forutsatt at de ikke vrir konkurransen i et omfang som strider mot felles interesser.

Rundt 65 % av de antatte fordelene av lavere arbeidsgiveravgift tilfaller næringer som kan antas å være forholdsmessig lite eksponert for handel, eller næringer som bare delvis kommer inn under EØS-avtalens artikkel 61, bl.a. offentlig sektor, bygge- og anleggsvirksomhet, engros/detaljhandel, restaurant- og hotellnæringen samt andre sosiale og personlige tjenester, jf. tabell 2. Overvåkningsorganet har merket seg Europakommisjonens tolking av EF-traktatens artikkel 92 nr. 3 bokstav c) i 'Retningslinjer for statsstøtte til foretak i vanskeligstilte urbane områder'⁽⁴⁷⁾ og 'Kunngjøring om kontroll av statsstøtte og reduksjon av lønnskostnader'⁽⁴⁸⁾. På denne bakgrunn må de reduserte avgiftssatsene anses å få anvendelse på virksomhet⁽⁴⁹⁾ som bidrar til et høyere sysselsettingsnivå i avgiftssone 2-5.

Den svært lave befolkningstettheten samt bosettingsmønsteret i størstedelen av det området som omfattes av avgiftssone 2-5, viser at området ikke har et eneste befolkningssentrum med mer enn 50 000 innbyggere, og at størstedelen av befolkningen er spredt over et stort geografisk område, der befolkningssentrene sjelden har mer enn 5 000 innbyggere. Dette betyr at tjenesteytende bedrifter i avgiftssone 2-5 har begrensede vekstmuligheter, og at deres virksomhet normalt er rettet mot lokale markeder. Videre har Overvåkningsorganet tatt i betraktning at på grunn av bosettingsmønsteret både på den norske siden av grensen og i tilgrensende områder i Sverige og Finland, har de lavere avgiftssatsene sannsynligvis ingen merkbar virkning på handelen over landegrensene mellom de nordiske land med hensyn til tjenesteytelser.

Endelig har Overvåkningsorganet i sin vurdering av de lavere avgiftssatsene tatt hensyn til bestemmelsene om bagatellmessig støtte i kapittel 12 i retningslinjene for statsstøtte vedtatt av Overvåkningsorganet 15. mai 1996, som fastsetter at dersom støttebeløpet per foretak ikke overstiger ECU 100 000 over en periode på tre år, anses EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ikke å få anvendelse, ettersom slik støtte ikke merkbar påvirker samhandelen mellom avtalepartene.

På denne bakgrunn finner Overvåkningsorganet at når det gjelder tjenesteytelser og ikke-produserende virksomhet, med unntak av virksomhet som nevnt nedenfor og i den utstrekning artikkel 61 nr. 1 kommer til anvendelse, er de lavere avgiftssatsene berettiget som støtte til regional utvikling i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c), forutsatt at de lavere avgiftssatsene begrenses til et område som er godkjent av Overvåkningsorganet med hensyn til indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport.

Overvåkningsorganet finner imidlertid at de lavere avgiftssatsene i sone 2-5 ikke kan få anvendelse på deler av den tjenesteytende virksomhet innen finansielle tjenester, transport og telekommunikasjoner.

⁽⁴⁶⁾ Jf. bl.a. "OECD Study on Employment - Taxation, employment and unemployment", OECD 1995.

⁽⁴⁷⁾ Se EFT nr. C 146 av 14.5.1997.

⁽⁴⁸⁾ Se EFT nr. C 1 av 3.1.1997.

⁽⁴⁹⁾ Se EFT nr. C 265 av 12.10.1995, s. 3, 3. avsnitt.

Med hensyn til transportvirksomhet har Overvåkningsorganet tatt hensyn til at veitransportører fra ulike EØS-stater konkurrerer med hverandre, særlig når det gjelder transport over landegrensene. Etter Overvåkningsorganets mening er det fare for at fordeler som følge av de lavere avgiftssatsene utilsiktet kan få innvirkning på andre sektorer dersom de tilfaller foretak som utfører veitransport over landegrensene. Videre kan visse veitransportforetak i avgiftssone 2-5 faktisk ha en betydelig del av sin virksomhet utenfor de områdene er utsatt for varige problemer, dvs. under forhold der tildeling av regional transportstøtte ikke er berettiget. Overvåkningsorganet har derfor kommet til den konklusjon at foretak med mer enn 50 ansatte (den øvre grensen for små foretak i henhold til retningslinjene for statsstøtte) som utøver virksomhet klassifisert som godstransport på vei (NACE 60.24) ikke kan omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.

Overvåkningsorganet finner videre at det samme bør gjelde for foretak innen telekommunikasjonssektoren (NACE 64.20) og foretak som har avdelingskontorer i utlandet eller på annen måte utfører virksomhet over landegrensene i sektorene klassifisert som finansiell tjenesteyting (NACE 65), forsikring og pensjonsfond (NACE 66) og hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting (NACE 67). Bakgrunnen for Overvåkningsorganets holdning på dette punkt er dels at EØS-avtalen inneholder særlige bestemmelser med sikte på å fremme handelen og konkurransen i disse sektorene og, mer generelt, at slik tjenesteytende virksomhet etter innføringen av den seneste informasjonsteknologi bare i svært begrenset grad kan anses å være permanent hindret av lange avstander og harde værforhold. Overvåkningsorganet kan imidlertid godta at de lavere avgiftssatsene i avgiftssone 2-5 kan gjelde for avdelingskontorer i disse sonene, forutsatt at de bare utfører lokale tjenester.

3.8. Lavere arbeidsgiveravgift for foretak i sone 1

Som det framgår av tabell 3, tilfaller fordelene av redusert arbeidsgiveravgift for en stor del foretak i soner med lav avgiftssats, fordi de sysselsetter arbeidstakere med bosted i samme avgiftssone. Dersom et foretak i avgiftssone 1 ansetter personer med bosted i sone 2-5, vil imidlertid også dette foretaket få lettet sin avgiftsbyrde.

Det er rimelig å anta at en betydelig del av disse tilfellene gjelder arbeidsgivere i sektorer der virkningene på samhandelen og den internasjonale konkurranse har liten betydning, f.eks. innen de tjenesteytende næringer og bygge- og anleggssektoren.

Videre vil antallet arbeidstakere i et gitt foretak som bor i en annen avgiftssone enn der foretaket har sin beliggenhet, normalt utgjøre en brøkdel av det samlede antallet arbeidstakere i foretaket.

På denne bakgrunn og på grunnlag av regelen om bagatellmessig støtte, finner Overvåkningsorganet ingen grunn til å gjøre innvendinger mot muligheten for at visse foretak på denne måten kan omfattes av lavere arbeidsgiveravgift. Som det framgår av betraktningene ovenfor, har Overvåkningsorganet besluttet ikke å gjøre innsigelse mot at arbeidsgiveravgiften fastsettes ut fra den enkelte arbeidstakers registrerte bosted.

3.9. Støttekumulasjon

Visse fylker som helt eller delvis omfattes av avgiftssone 2-5, har ordninger for direkte transportstøtte⁽⁵⁰⁾. Det kan dermed oppstå situasjoner der visse foretak søker å dra fordel både av de lavere avgiftssatsene som vurderes her, og av direkte tilskudd fra fylkeskommunale myndigheter til dekning av dokumenterte transportkostnader. Norske myndigheter må derfor innføre særlige regler for å sikre at det ikke forekommer overkompensasjon som følge av kumulasjon av regional transportstøtte fra ulike kilder.

⁽⁵⁰⁾ Møre og Romsdal (støttenr. 93-207), Sør-Trøndelag (støttenr. 93-208), Nord-Trøndelag (støttenr. 93-209), Nordland (støttenr. 93-210), Troms (støttenr. 93-211) og Finnmark (støttenr. 93-212).

3.10. Årlige rapporter og periodiske oversikter

Overvåkningsorganet har som etablert praksis å be om årlige rapporter for alle eksisterende støtteordninger i EFTA-statene, for å etterkomme plikten til å sikre at all eksisterende statsstøtte i EFTA-statene vurderes løpende med hensyn til dens forenlighet med EØS-avtalens artikkel 61.

En støtteordning basert på reglene for regional transportstøtte krever innsending av detaljerte årlige rapporter i samsvar med skjemaet fastsatt i vedlegg III til retningslinjene for statsstøtte. Den første rapporten vil måtte framlegges for Overvåkningsorganet innen 1. juli 2000. Påfølgende årlige rapporter skal framlegges senest seks måneder etter utgangen av hvert rapporteringsår og dekke to regnskapsår.

I henhold til reglene om regional transportstøtte skal det framlegges opplysninger om forholdet støtte per kilometer eller støtte per kilometer og støtte per vektenhet. Den detaljerte årlige rapporten skal inneholde årlig ajourførte opplysninger som viser disse forholdstallene.

I disse årlige rapportene skal det i egne poster gis anslag over størrelsen på den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport i form av lavere arbeidsgiveravgift, og på eventuell direkte transportstøtte mottatt av foretak i næringer som omfattes av særlige meldingskrav (motorvognindustrien, produksjon av syntetiske fibre og stålindustrien utenfor EKSF). De årlige rapportene skal også inneholde opplysninger om direkte transportstøtte som gjør det mulig å vurdere eventuell støttekumulasjon.

Som nevnt ovenfor fastsetter retningslinjene for statsstøtte at "*Alle planer om å iverksette nye ordninger bør være tidsbegrensede...*". Overvåkningsorganet anser det som hensiktsmessig at ordninger basert på denne bestemmelsen ikke bør være av mer enn fem års varighet. Mulige forlengelser vil avhenge av ny melding og fornyet vurdering.

4. Konklusjon

Systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift innebærer statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Deler av støtten kan på visse vilkår innrømmes unntak i henhold til artikkel 61 nr. 3, mens andre deler ikke kan unntas. Norge må treffe de nødvendige tiltak for å sikre at de påviste overtredelser av artikkel 61 nr. 1 bringes til opphør -

GJORT DETTE VEDTAK:

1. Systemet med regional differensiering av arbeidsgiveravgift i Norge er uforenlig med EØS-avtalen i den utstrekning
 - a) det får anvendelse på virksomhet som ikke er nevnt under bokstav b) nedenfor, med mindre det begrenses til områder som er meldt til Overvåkningsorganet og er funnet å være berettiget til regional transportstøtte,
 - b) det tillater at følgende typer virksomhet omfattes av lavere arbeidsgiveravgift etter de satser som gjelder i sone 2-5:

- foretak med virksomhet innen produksjon og distribusjon av elektrisitet (NACE 40.1),
- foretak med virksomhet innen utvinning av råolje og naturgass (NACE 11.10),
- foretak med virksomhet innen tjenesteytelser tilknyttet utvinning av olje og gass, unntatt letevirksomhet (NACE 11.20),
- foretak med virksomhet innen bryting av metallholdig malm (NACE 13),
- foretak med virksomhet knyttet til utvinning av industrimineralene nefelinsyenitt (HS 2529.3000) og olivin (HS 2517.49100),
- foretak som omfattes av rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1b (rådsdirektiv 90/684/EØF om støtte til skipsbyggingsindustrien),
- foretak som produserer EKSF-stål,
- foretak med mer enn 50 ansatte som utfører godstransport på vei (NACE 60.24),
- foretak med virksomhet innen telekommunikasjoner (NACE 64.20),
- foretak som har avdelingskontorer i utlandet eller på annen måte deltar i virksomhet over landegrensene på områdene finansiell tjenesteyting (NACE 65), forsikring og pensjonsfond (NACE 66) og hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting (NACE 67), unntatt avdelingskontorer som bare utfører lokale tjenester.

2. For at systemet med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift skal kunne tilpasses på en slik måte at det blir forenlig med reglene for regional transportstøtte fastsatt i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte, og for at Overvåkningsorganet skal kunne utføre sin overvåkningsfunksjon i samsvar med protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, må følgende vilkår etterkommes i tillegg til justeringene fastsatt i nr. 1 bokstav a) og b) i dette vedtak:
 - a) Ordningen må være tidsbegrenset til senest 31. desember 2003. Innen denne dato kan en anmodning om forlengelse framlegges for Overvåkningsorganet for vurdering.
 - b) Den norske regjering vil måtte framlegge en detaljert årlig rapport om støtteordningen i samsvar med skjemaet fastsatt i vedlegg III til retningslinjene for statsstøtte. I samsvar med kapittel 32 i retningslinjene for statsstøtte skal rapportene dekke to regnskapsår og framlegges for Overvåkningsorganet senest seks måneder etter regnskapsårets utløp. Den første rapporten skal framlegges innen 1. juli 2000.
 - c) I samsvar med reglene for regional transportstøtte skal de detaljerte årlige rapportene i tillegg til de opplysninger som kreves etter bokstav b), oppgi forholdet støtte per kilometer eller støtte per kilometer og støtte per vektenhet.
 - d) Videre skal det i de detaljerte årlige rapportene, i tillegg til de opplysninger som kreves etter bokstav a) og c), oppgis anslag over størrelsen på den indirekte kompensasjon for ekstrakostnader til transport i form av lavere arbeidsgiveravgift mottatt av foretak i næringer som omfattes av særlige meldingskrav (motorvognindustrien, industrien for produksjon av syntetiske fibre og stålindustrien utenfor EKSF).
 - e) Med hensyn til produksjon som omfattes av særlige sektorregler på områdene syntetiske fibre, motorvogner og stålindustrien utenfor EKSF, vil den norske regjering måtte gi Overvåkningsorganet melding om eventuelle støttemottakere som omfattes av de lavere avgiftssatsene i sone 2-5.
 - f) Norske myndigheter vil måtte innføre særlige regler for å sikre at det ikke forekommer overkompensasjon som følge av kumulasjon av regional transportstøtte fra ulike kilder.
3. Norge skal treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at den statsstøtte som Overvåkningsorganet har funnet å være uforenlig med EØS-avtalens virkemåte, ikke tildeles etter 31. desember 1998, og for eventuelt å påse at vilkårene fastsatt i nr. 2 i dette vedtak blir etterkommet. Norge skal umiddelbart underrette Overvåkningsorganet om de tiltak som er truffet.

4. Dette vedtak er rettet til Norge. Den norske regjering skal underrettes ved et brev, vedlagt en kopi av dette vedtak.
5. Dette vedtak har gyldighet i engelsk språkversjon.

Utferdiget i Brussel, 2. juli 1998

For EFTAs overvåkningsorgan

Knut Almestad

President

Hannes Hafstein

Medlem av kollegiet

Vedlegg 1

Vurderingsmetode - Områder som er berettiget til regional transportstøtte på grunnlag av befolkningstetthetskriteriet⁽¹⁾

- i) Den første vurderingen gjøres på NUTS-nivå III. Terskelen for den høyeste befolkningsandel fastsettes ved å undersøke hvilke regioner på NUTS-nivå III som har en befolkningstetthet på under 12,5 innbyggere per kvadratkilometer (innb/km²).
- ii) En region på NUTS-nivå III kan være berettiget til regional transportstøtte dersom hele regionen oppfyller befolkningstetthetskriteriet.
- iii) Prinsipper som skal legges til grunn ved vurdering av en del av en region på NUTS-nivå III:
 - 1) Dersom den aktuelle regionen på NUTS-nivå III oppfyller kriteriet som helhet, vil den aktuelle delen oppfylle kriteriet dersom den har en befolkningstetthet på under 12,5 innb/km². Den aktuelle delen må normalt grense til støtteberettigede regioner i andre regioner på NUTS-nivå III.
 - 2) Dersom den aktuelle regionen på NUTS-nivå III ikke oppfyller kriteriet som helhet, vil den aktuelle delen oppfylle kriteriet dersom hver kommune oppfyller befolkningstetthetskriteriet og området grenser til andre støtteberettigede områder. I unntakstilfeller kan et område av tilgrensende kommuner anses å oppfylle kravet dersom hele området oppfyller befolkningstetthetskriteriet.
 - 3) Underregioner av regioner på NUTS-nivå III som ikke oppfyller befolkningstetthetskriteriet etter nr. 1) og 2) ovenfor, må vurderes enkeltvis, idet det særlig tas hensyn til om de er avsidesliggende, til de geografiske og topografiske forhold og til om befolkningstetthetskriteriet er oppfylt på kommunalt nivå. Dette innebærer at Overvåkningsorganet i tillegg til befolkningstetthetskriteriet også vil ta hensyn til andre faktorer som med rimelighet kan antas å medføre ekstrakostnader til transport for foretak i avsidesliggende områder, i sin vurdering av om en gitt region er berettiget til regional transportstøtte.
 - 4) Kommuner som ikke oppfyller befolkningstetthetskriteriet, men der hele eller en vesentlig del av befolkningen er bosatt på øyer, kan vurderes på individuelt grunnlag.
- iv) Utfallet av justeringene utført i samsvar med punkt iii) bør være et kart som viser et sammenhengende område der befolkningstetthetsgrensen fastsatt i samsvar med punkt i) ikke overskrides.

⁽¹⁾ Formålet med metoden beskrevet nedenfor er å fastsette de nødvendige vilkår for å kunne avgrense hvilke områder som er berettiget til regional transportstøtte basert på befolkningstetthetskriteriet. Andre kriterier, som f.eks. sentral beliggenhet, vil utgjøre tilleggsparemetre ved fastsettelse av den nøyaktige avgrensning av området som er berettiget til støtte i form av lavere trykdeavgifter.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1256 - OK Ekonomisk Förening/Kuwait Petroleum Sverige AB)

98/EØS/50/02

1. Kommisjonen mottok 23. november 1998 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der foretakene Kuwait Petroleum Europe BV (KPE) og OK Ekonomisk Förening (OKEF) oppnår felles kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over OKQ8 AB (OKQ8), ved kjøp av aksjer i et nyopprettet selskap som utgjør et fellesforetak.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - KPE: foretak som er heleid av staten Kuwait gjennom Kuwait Petroleum Corporation, som er aktivt på det svenske markedet innen distribusjon av bensin, diesel, olje og smøremidler,
 - OKEF: et samvirke som er aktivt på det svenske markedet innen distribusjon av bensin, diesel, olje og smøremidler og driver bensinstasjoner, bilverksteder og bilutleiefirmaer.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT nr. C 374 av 3.12.1998. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/ 296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1256 - OK Ekonomisk Förening/Kuwait Petroleum Sverige AB, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
150, avenue de Cortenberg
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13, og sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT nr. L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1307 – Marsh & McLennan/Sedgwick)**

98/EØS/50/03

Kommisjonen vedtok 23.10.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fællesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398M1307. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fællesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP,
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1340 - BNP/Dresdner Bank)**

98/EØS/50/04

1. Kommisjonen mottok 20. november 1998 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der foretakene Banque Nationale de Paris, Paris (BNP) og Dresdner Bank AG, Frankfurt (Dresdner) oppnår felles kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det nyopprettede fellesforetaket BNP-Dresdner European Bank AG, Wien, ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - BNP: bankvirksomhet og andre finansielle tjenester,
 - Dresdner: bankvirksomhet og andre finansielle tjenester.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT nr. C 369 av 28.11.1998. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/ 296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1340 - BNP/Dresdner Bank, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
150, avenue de Cortenberg
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13, og sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT nr. L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1354 - SAirGroup/LTU)**

98/EØS/50/05

1. Kommisjonen mottok 20. november 1998 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der foretakene SAirGroup, Westdeutsche Landesbank Girozentrale, VC Vermögens-Verwaltungs-Gesellschaft mbH & Co. KG, Beco Vermögens-Verwaltungs-Gesellschaft mbH & Co. KG samt Beate Hüttner, Ulrike Paulus og Erwin Walter Graebner overtar felles kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretakene LTU Lufttransport-Unternehmen GmbH & Co. KG, LTU Verwaltungs- und Beteiligungsgesellschaft mbH, LTU Touristik GmbH og LTC Catering GmbH (LTU), ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - SAirGroup: transport av passasjerer og gods (innen Europa og interkontinentalt) i rutetrafikk og ikke-regelbundet trafikk samt tilknyttet virksomhet innen lufttransport,
 - Westdeutsche Landesbank Girozentrale: banktjenester,
 - VC Vermögens-Verwaltungs-Gesellschaft mbH & Co. KG: formuesforvaltning,
 - Beco Vermögens-Verwaltungs-Gesellschaft mbH & Co. KG: formuesforvaltning,
 - LTU: transport av passasjerer og gods (innen Europa og interkontinentalt) i rutetrafikk og ikke-regelbundet trafikk samt tilknyttet virksomhet innen lufttransport og reiseliv.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT nr. C 369 av 28.11.1998. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1354 - SAirGroup/LTU, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
150, avenue de Cortenberg
B-1049 Brussel

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1368 - Ford/ZF)**

98/EØS/50/06

1. Kommisjonen mottok 20. november 1998 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der foretakene Ford Motor Company (Ford) og ZF Friedrichshafen AG (ZF) oppnår felles kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over et nyopprettet selskap, ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13, og sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT nr. L 40 av 13.2.1998, s. 17.

- Ford: produksjon og distribusjon av motorvogner,
 - ZF: utvikling, produksjon og salg av deler til motorvogner.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT nr. C 369 av 28.11.1998. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/ 296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1368 - Ford/ZF, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
150, avenue de Cortenberg
B-1049 Brussel

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1260 – Edon/Rova/Reco)**

98/EØS/50/07

Kommisjonen vedtok 24.8.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fællesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398M1260. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fællesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP,
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

Statsstøtte
Sak nr. C 80/97 (Ex NN 53/97)
Tyskland

98/EØS/50/08

Kommisjonen har besluttet å innlede formell behandling i henhold til EF-traktatens artikkel 3 nr. 2 med hensyn til støtte tildelt av Tyskland til foretaket Pittler/Tornos Werkzeugmaschinen GmbH, se EFT nr. C 361 av 24.11.1998.

Kommisjonen underretter med dette de øvrige EØS-stater og andre interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i EF-tidende, til:

European Commission
Directorate-General for Competition (DG IV)
State Aid Directorate
200, rue de la Loi
B-1049 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til Tyskland.

Statsstøtte
Sak nr. C 47/98 (NN 41/98)
Italia

98/EØS/50/09

Kommisjonen har besluttet å innlede formell behandling i henhold til EF-traktatens artikkel 3 nr. 2 med hensyn til støtte tildelt av Italia til foretaket Ente Poste Italiane (EPI), se EFT nr. C 367 av 27.11.1998.

Kommisjonen underretter med dette de øvrige EØS-stater og andre interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i EF-tidende, til:

European Commission
200, rue de la Loi
B-1049 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til Italia.

Statsstøtte
Sak nr. C 45/98 (ex NN 45/97)
Tyskland

98/EØS/50/10

Kommisjonen har besluttet å innlede formell behandling i henhold til EF-traktatens artikkel 93 nr. 2 med hensyn til delstaten Brandenburgs garantiordning for perioden 1991-1995, se EFT nr. C 361 av 24.11.1998.

Kommisjonen underretter med dette de øvrige EØS-stater og andre interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i EF-tidende, til:

European Commission
Directorate-General for Competition (DG IV)
State Aid Directorate
200, rue de la Loi
B-1049 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til Tyskland.

**Kommisjonsmeldinger i henhold til artikkel 9 nr. 2
i rådsforordning (EØF) nr. 95/93 og artikkel 4 nr. 1 bokstav d)
i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92**

98/EØS/50/11

Ruteflyging

Anbudsinnydelse kunngjort av Frankrike i henhold til artikkel 9 nr. 2 i rådsforordning (EØF) nr. 95/93 av 18. januar 1993 om fastsettelse av felles regler for fordeling av tidsluker på lufthavnene i Fellesskapet, med hensyn til tildeling av reserverte tidsluker ved Paris lufthavn (Orly) i forbindelse med ruteflyging mellom nevnte lufthavn og Rodez

Frankrike har i samsvar med artikkel 9 nr. 2 i rådsforordning (EØF) nr. 95/93 besluttet å kunngjøre en anbudsinnydelse med sikte på å avgjøre hvilket luftfartsselskap som skal tildeles tidslukene reservert ved Paris lufthavn (Orly) for ovennevnte rute (se EFT nr. C 355 av 20.11.1998 for nærmere opplysninger).

Anbudene sendes som rekommandert brev med mottakskvittering, idet poststemplingen gjelder som bevis, eller leveres personlig mot kvittering, tidligst én måned og senest fem uker etter at denne anbudsinnydelsen ble offentliggjort i De Europeiske Fellesskaps Tidende, innen kl 1700 (lokal tid), til følgende adresse:

Direction des Transports Aériens
Direction Générale de l'Aviation Civile
48 rue Camille Desmoulins
92452 Issy Les Moulineaux Cedex

Ruteflyging

**Endring av anbudsinnydelsen kunngjort av Frankrike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d)
i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 om EF-luftfartsselskapers adgang til flyruter innenfor
Fellesskapet med hensyn til ruteflyging mellom Strasbourg og Dublin**

Kommisjonen har offentliggjort en endring i anbudsinnydelsen kunngjort av Frankrike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 med hensyn til ruteflyging mellom Strasbourg og Dublin, offentliggjort i De Europeiske Fellesskaps Tidende nr. C 288 av 16.9.1998, i EFT nr. C 355 av 20.11.1998 (se ovennevnte EF-tidende for nærmere opplysninger).

Kommissjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av 98/EØS/50/12 europaparlaments- og rådsdirektiv 98/37/EF om maskiner⁽¹⁾

(Offentliggjøring av titler og referanser for europeiske harmoniserte standarder i henhold til direktiv 98/37/EC)

OEN ⁽¹⁾	Referanse	Tittel på harmonisert standard	Ratifikasjonsår
CEN	EN 115/A1	Endringsblad 1 - Sikkerhetsregler for utførelse og installasjon av rulletrapper og rullende fortau	1998
CEN	EN 474-1/A1	Endringsblad 1 - Anleggsmaskiner - Sikkerhet - Del 1: Generelle krav	1998
CEN	EN 474-7	Masseforflytningsmaskiner - Sikkerhet - Del 7: Krav til skrapere	1998
CEN	EN 474-8	Masseforflytningsmaskiner - Sikkerhet - Del 8: Krav til gradere	1998
CEN	EN 474-9	Masseforflytningsmaskiner - Sikkerhet - Del 9: Krav til rørleggere	1998
CEN	EN 474-10	Masseforflytningsmaskiner - Sikkerhet - Del 10: Krav til grøftemaskin	1998
CEN	EN 474-11	Masseforflytningsmaskiner - Sikkerhet - Del 11: Krav til jord- og fyllmasse-kompaktorer	1998
CEN	EN 809	Pumper og pumpeenheter for væsker - Generelle sikkerhetskrav	1998
CEN	EN 848-1	Trebearbeidingsmaskiner, sikkerhet - Profilmaskiner for ensidet bearbeiding med roterende verktøy - Del: 1 Enspindlede vertikale profilmaskiner	1998
CEN	EN 848-2	Trebearbeidingsmaskiner, sikkerhet - Profilmaskiner for ensidet bearbeiding med roterende verktøy - Del: 2 Enspindlede vertikale fresemaskiner med handmating/intergrert mating	1998
CEN	EN 972	Garverimaskiner - Valsemaskin - Sikkerhetskrav	1998
CEN	EN 1114-2	Maskiner for gummi- og plastbearbeiding - Ekstrudere og ekstruderingsanlegg - Del 2: Sikkerhetskrav for pelleteringsenhet for ekstrudering	1998
CEN	EN 1175-1	Industritrucker - Sikkerhet - Elektriske krav - Del 1: Generelle krav til batteridrevne trucker	1998
CEN	EN 1175-3	Industritrucker - Sikkerhet - Elektriske krav - Del 3: Spesielle krav til elektrisk transmisjonssystem for trucker med forbrenningsmotor	1998

⁽¹⁾ EFT nr. L 207 av 23.7.1998, s. 1.

OEN ⁽¹⁾	Referanse	Tittel på harmonisert standard	Ratifikasjonsår
CEN	EN 1501-1	Komprimator bil med tilhørende løfteutstyr - Alminnelige krav og sikkerhetskrav - Del 1: Komprimatorbil med baklaster	1998
CEN	EN 1570	Sikkerhetskrav for løftebord	1998
CEN	EN 1678	Næringsmiddelmaskiner - Grønnsakkuttemaskiner - Sikkerhets- og hygienekrav	1998
CEN	EN 1974	Næringsmiddelmaskiner - Oppskjæringsmaskin - Krav til sikkerhet og hygiene	1998
CEN	EN ISO 11681-2	Skogbruksmaskiner - Bærbare kjedesager - Sikkerhetskrav og prøving - Del 2: Kjedesager for trær (ISO 11681-2:1998)	1998
CEN	EN ISO 11688-1	Akustikk - Anbefalt praksis for utforming av maskiner og utstyr med lavt støynivå - Del 1: Planlegging (ISO/TR 11688-1:1995)	1998
CEN	EN ISO 13753	Mekaniske vibrasjoner og støt - Hånd-arm vibrasjoner - Målemetode for vibrasjonsoverføring i elastiske materialer under belastning i hånd-arm systemet (ISO 13753:1998)	1998
CEN	EN ISO 14982	Jord- og skogbruksmaskiner - Elektromagnetisk kompatibilitet - Prøvningsmetoder og akseptkriterier (ISO/FDIS 14982:1996)	1998
CEN	EN 1093-1	Maskinsikkerhet - Evaluering av luftbårne farlige stoffer - Del 1: Valg av prøvemethode	1998
CEN	EN 1093-6	Maskinsikkerhet - Evaluering av luftbårne farlige stoffer - Del 6: Separasjonseffektivitet ved mengde, fritt utslipp	1998
CEN	EN 1093-7	Maskinsikkerhet - Evaluering av luftbårne farlige stoffer - Del 7: Separeringseffektivitet ved mengde, styrt utslipp	1998
CEN	EN 1093-8	Maskinsikkerhet - Evaluering av utsending av luftbårne substanser - Del 8: Forurensningskonsentrasjonsparameter, prøvningsmetode på testbenk	1998
CEN	EN 1093-9	Maskinsikkerhet - Evaluering av luftbårne farlige stoffer - Del 9: Forurensningskildens konsentrasjonsparameter, rommetode	1998
CEN	EN 1953	Forstøvnings- og sprøyteutstyr for beleggsmaterialer - Sikkerhetskrav	1998
CEN	EN ISO 2867	Masseforflytningsmaskiner - Atkomstsystemer (ISO 2867:1996)	1998

⁽¹⁾ OEN: Europeisk standardiseringsorgan:

CEN: Rue de Stassart 36, B-1050 Brussel, tel (+32 2) 550 08 11, faks (+32 2) 550 08 19

Cenelec: Rue de Stassart 35, B-1050 Brussel, tel (+32 2) 519 68 71, faks (+32 2) 519 69 19

ETSI: BP 152, F-06561 Valbonne Cedex, tel (+33 4) 92 94 42 12, faks (+33 4) 93 65 47 16.

Merk:

- Opplysninger om standardenes tilgjengelighet kan fås ved henvendelse enten til de europeiske standardiseringsorganene eller fra de nasjonale standardiseringsorganene oppført på en liste⁽²⁾ i vedlegget til rådsdirektiv 98/34/EF⁽³⁾, endret ved direktiv 98/48/EF⁽⁴⁾.
- Offentliggjøring av referansene i *De Europeiske Fællesskaps Tidende* betyr ikke at standardene er tilgjengelige på alle Fællesskapets språk.
- Kommisjonen sørger for at listen blir ajourført⁽⁵⁾.

⁽²⁾ EFT nr. 32 av 10.2.1996, s. 32.

⁽³⁾ EFT nr. L 204 av 21.7.1988, s. 37.

⁽⁴⁾ EFT nr. L 217 av 5.8.1998, s. 18.

⁽⁵⁾ EFT nr. C 183 av 13.6.1998, s. 2.

**Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av 98/EØS/50/13
rådsdirektiv 89/686/EØF av 21. desember 1989 om personlig
verneutstyr⁽¹⁾, endret ved rådsdirektiv 93/68/EØF⁽²⁾, 93/95/EØF⁽³⁾
og 96/58/EF⁽⁴⁾**

(Offentliggjøring av titler og referanser for europeiske harmoniserte standarder i henhold til direktivet)

OEN ⁽¹⁾	Referanse	Tittel på harmonisert standard	Ratifikasjonsår
CEN	EN 140/A1	Åndedrettsvern - Halvmasker og kvartmasker - krav, prøving, merking	1992
CEN	EN 140	Åndedrettsvern - Halvmasker og kvartmasker - Krav, prøving, merking	1998

Advarsel: Standard EN 140 av 1989, offentliggjort i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* nr. C 183 av 13.6.1998, endret ved EN 140/A1 av 1992, anses å være i samsvar med kravene i direktivet bare til 31.3.1999.

CEN	EN 341/A1	Personlig verneutstyr mot fall fra høyder - Nedfiringststyr	1996
CEN	EN 379/A1	Endringsblad 1 - Spesifikasjon for sveiseglass med regulerbar lystransmisjonsfaktor og sveiseglass med to lystransmisjonsgrader	1998
CEN	EN 393/A1	Redningsvester og personlig flyteutrustning	1998
CEN	EN 395/A1	Redningsvester og personlig flyteutrustning - Redningsvester - 100 N	1998
CEN	EN 396/A1	Redningsvester og personlig flyteutrustning - Redningsvester - 150 N	1998
CEN	EN 399/A1	Redningsvester og personlig flyteutrustning - Redningsvester - 275 N	1998
CEN	EN 531	Vernetøy for varmeutsatte industriarbeidere (unntatt tøy for brannfolk og sveisere)	1995
CEN	EN 960/A1	Hodeformer for prøving av vernehjelmer	1998
CEN	EN 1073-1	Vernetøy mot radioaktiv forurensning - Krav og prøving	1998
CEN	EN 1095	Sikkerhetssele og sikkerhetsliner til bruk i fritidsbåter - Sikkerhetskrav og prøvingsmetoder	1998
CEN	EN 1891	Personlig verneutstyr mot fall fra høyder - Statiske strømpetau	1998
CEN	EN 12277	Fjellklatringsutstyr - Sele - Sikkerhetskrav og prøvingsmetoder	1998

⁽¹⁾ EFT nr. L 339 av 30.12.1989, s. 18.

⁽²⁾ EFT nr. L 220 av 30.8.1993, s. 1.

⁽³⁾ EFT nr. L 276 av 9.11.1993, s. 11.

⁽⁴⁾ EFT nr. L 236 av 18.9.1996, s. 44 og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 5, 5.2.1998, s. 170.

OEN ⁽¹⁾	Referanse	Tittel på harmonisert standard	Ratifikasjonsår
CEN	EN 12278	Fjellklatringsutstyr - Trinser - Sikkerhetskrav og prøvingsmetoder	1998
CEN	EN 12568	Fot og beinvern - Krav og prøvingsmetoder for tåhefter og innlegg mot metallgjennomtrenging	1998
CEN	EN 207	Øyevern - Filter og øyvern mot laserstråling	1998

Advarsel: Standard EN 207 av 1993, offentliggjort i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* nr. C 183 av 13.6.1998 anses å være i samsvar med kravene i direktivet bare til 31.3.1999.

CEN	EN 208	Øyevern - Vernebriller for justering av lasere og lasersystem (laserjusteringsbriller)	1998
-----	--------	--	------

Advarsel: Standard EN 208 av 1993, offentliggjort i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* nr. C 183 av 13.6.1998 anses å være i samsvar med kravene i direktivet bare til 31.3.1999.

⁽¹⁾ OEN: Europeisk standardiseringsorgan:

CEN: 36, rue de Stassart, B-1050 Brussel, tel. +32 2 550 08 11, faks +32 2 550 08 19

Cenelec: 35, rue de Stassart, B-1050 Brussel, tel. +32 2 519 68 71, faks +32 2 519 69 19

ETSI: BP 152, F-06561 Valbonne Cedex, tel. +33 492 94 42 12, faks +33 493 65 47 16.

Merk:

- Opplysninger om standardenes tilgjengelighet kan fås ved henvendelse enten til vedkommende europeiske standardiseringsorgan eller fra de nasjonale standardiseringsorganene oppført på en liste⁽⁵⁾ i vedlegget til rådsdirektiv 98/34/EF⁽⁶⁾, endret ved direktiv 98/48/EF⁽⁷⁾.
- Offentliggjøring av referansene i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* betyr ikke at standardene er tilgjengelige på alle Fellesskapets språk.
- Kommisjonen sørger for at listen blir ajourført⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ EFT nr. L 32 av 10.2.1996, s. 32.

⁽⁶⁾ EFT nr. L 204 av 21.7.1998, s. 37.

⁽⁷⁾ EFT nr. L 217 av 5.8.1998, s. 18.

⁽⁸⁾ EFT nr. C 183 av 13.6.1998, s. 12.

**Liste over EØS-relevante dokumenter oversendt fra
Kommisjonen til Rådet i perioden 2.11. - 13.11.1998**

98/EØS/50/14

Dokumentene kan bestilles fra salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner(*)

Kode	Katalognr.	Tittel	Vedtatt av Kommi- sjonen	Oversendt Rådet	Antall sider
COM(98) 583	CB-CO-98-587-EN-C ⁽¹⁾	Forslag til et rådsvedtak om anvendelse av prinsippene i en rammeavtale om prosjektfinansiering innen offentlig støttet eksportkreditt	4.11.1998	5.11.1998	13
COM(98) 630	CB-CO-98-618-EN-C	Forslag til en rådsforordning (EF) om fastsettelse av Fellesskapets produsentpriser for tunfisk til industriell bearbeiding i henhold til KN-kode 1604 for fiskeriåret 1999 Forslag til en rådsforordning (EF) om fastsettelse av veiledende priser for fiskerivarer oppført i vedlegg II til forordning (EØF) nr. 3759/92 for fiskeriåret 1999 Forslag til en rådsforordning (EF) om fastsettelse av veiledende priser for fiskerivarer oppført i vedlegg I avsnitt A, D og E i forordning (EØF) nr. 3759/92 for fiskeriåret 1999	5.11.1998	6.11.1998	18
COM(98) 634	CB-CO-98-624-EN-C	Forslag til et rådsvedtak om godkjenning på vegne av Fellesskapet av endringen av vedlegg I og tilføyelsen av nytt vedlegg VIII og IX til konvensjonen om kontroll av grensekryssende transport av farlig avfall og dets disponering (Basel-konvensjonen), fastsatt i beslutning IV/9 fattet av konferansen for partene	6.11.1998	6.11.1998	6
COM(98) 636	CB-CO-98-622-EN-C	Endret forslag til et rådsdirektiv om vilkår for drift av roroferger og høyhastighetsfartøyer for passasjerer i rutetrafikk i Fellesskapet	9.11.1998	10.11.1998	7
COM(98) 654	CB-CO-98-654-EN-C	Melding fra Kommisjonen om ny gjennomgåelse av kommisjonsforslaget som dannet grunnlaget for Rådets felles innstilling med hensyn til regler for deltakelsen til foretak, forskningssentre og universiteter og for spredning av forskningsresultater i forbindelse med gjennomføringen av Det europeiske fellesskaps femte rammeprogram (1998-2002)	10.11.1997	10.11.1998	4
COM(98) 601	CB-CO-98-594-EN-C	Forslag til et rådsvedtak om anvendelse av luftovervåknings- og fjernmålingsteknikk innen landbruksstatistikk i perioden 1999-2003	11.11.1998	12.11.1998	12
COM(98) 644	CB-CO-98-635-EN-C	Forslag til en europaparlaments- og rådsbeslutning om endring av beslutning av 19. desember 1996 om vedtakelse av et handlingsprogram på tollområdet i Fellesskapet (Toll 2000)	11.11.1998	12.11.1998	32
COM(98) 641	CB-CO-98-634-EN-C	Melding fra Kommisjonen om modernisering av offentlig arbeidsformidling til støtte for den europeiske sysselsettingsstrategi	13.11.1998	13.11.1998	23
COM(98) 665	CB-CO-98-664-EN-C	Endret forslag til et rådsdirektiv om andre endring av direktiv 90/394/EØF om vern av arbeidstakerne mot fare ved å være utsatt for kreftfremkallende stoffer i arbeidet	13.11.1998	13.11.1998	10

(*) Oversettelsen av dokumentenes titler til norsk er foreløpig.

(1) "EN" viser til den engelske utgaven av COM-dokumentet.

Informasjonsrutine - tekniske forskrifter**98/EØS/50/15**

- Direktiv 83/189/EØF av 28. mars 1983 om en informasjonsrutine for standarder og tekniske forskrifter (EFT nr. L 109 av 26.4.1983, s. 8).
- Direktiv 88/182/EØF av 22. mars 1988 om endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 81 av 26.3.1988, s. 75).
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 94/10/EF av 23. mars 1994 om annen materielle endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 100 av 19.4.1994, s. 30).

Meldinger om utkast til tekniske forskrifter mottatt av Kommisjonen

Referanse ⁽¹⁾	Tittel	Stillstandsperioden på tre måneder utløper ⁽²⁾
98-0461-D	Tekniske prøvings- og godkjenningskrav (TPuZV) for signalhorn til bruk om bord på skip (typer)	22.1.1999
98-0465-A	Utkast til forskrift fra forbundsministeren for kvinnesaker og forbrukervern om endring av forskrift om maksimumsgrenser for plantevernmidler	5.2.1999
98-0472-E	Ministeriell forskrift om endring av de tekniske spesifikasjoner i vedlegget til kongelig forordning nr. 2709/1985 av 27. desember	5.2.1999
98-0466-A	Ombygging av flerfamilieboliger, sjetende endring, miljøstøtte	⁽⁴⁾
98-0467-A	Sanering av flerfamilieboliger og gamle hus - særordning med grunnstøtte og tilleggsstøtte i samsvar med paragraf 55 i lov for Niederösterreich om støtte til privat boligbygging (NÖ WFG), første endring, miljøstøtte	⁽⁴⁾
98-0468-A	Begrenset sanering av gamle hus, særordning, andre endring	⁽⁴⁾
98-0469-DK	Teknisk forskrift om transport av farlig gods i henhold til "Memorandum om transport av farlig gods med roroskip i Østersjøområdet"	27.1.1999
98-0470-DK	Forskrift om typegodkjenning av små renseanlegg	27.1.1999
98-0471-DK	Forslag til lov om endring av loven om kjemiske stoffer og produkter (forbud mot bruk av plantevernmidler i visse områder)	27.1.1999
98-0473-S	Forskrifter fra miljøverndirektoratet (Statens naturvaardsverk) om endring av forskrifter (SNFS 1992:12) om kontroll av avgasser fra motorvogner	29.1.1999
98-0474-D	Utkast til forskrifter om konstruksjoner av leire, juni 1998	1.2.1999
98-0478-DK	Teknisk forskrift om bygging og utstyring av fiskefartøyer mv. Meldinger fra sjøfartsmyndighet E	29.1.1999
98-0475-D	Supplerende tekniske kontraktvilkår og retningslinjer for bygging av veidekker og plateoverbygninger - ZTVP-StB - utkast 1998	27.1.1999
98-0476-D	Tekniske leveringsvilkår for støperestmateriale innen veibygging (TL GRSt - StB)	27.1.1999
98-0477-F	Forskrift om tekniske vilkår for tilkopling av selvstendige anlegg til produksjon av elektrisk kraft til offentlige høyspenningsnett og lavspenningsnett som ikke er knyttet til et hovednett	27.1.1999
⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾		

Kommisjonen gjør oppmerksom på at den i samsvar med vilkårene i sin melding av 1. oktober 1986 (EFT nr. C 245 av 1.10.1986, s. 4), er av den mening at dersom en medlemsstat vedtar en teknisk forskrift som kommer inn under bestemmelsene i direktiv 83/189/EØF, uten å sende utkastet til Kommisjonen eller å overholde stillstandsplikten, kan denne forskriften ikke håndheves overfor tredjemann etter vilkårene i den aktuelle medlemsstatens rettsorden. Kommisjonen mener derfor at partene i en tvist har rett til å forvente at nasjonale domstoler avslår å gjennomføre nasjonale tekniske forskrifter det ikke er gitt melding om som fastsatt i fellesskapsretten.

Opplysninger om disse meldingene kan fås fra de nasjonale myndigheter oppført på en liste offentliggjort i De Europeiske Fellesskaps Tidende nr. C 67 av 17. mars 1989 og i EØS-tillegget til De Europeiske Fellesskaps Tidende nr. 6 av 4. mai 1994.

(¹) År - registreringsnummer - opprinnelsesmedlemsstat.

(²) Frist for merknader fra Kommisjonen og medlemsstatene.

(³) Den vanlige informasjonsrutinen gjelder ikke for "farmakopeer".

(⁴) Ingen stillstandsperiode når Kommisjonen har godkjent at det er grunn til å treffe hastevedtak.

(⁵) Ingen stillstandsperiode for skatte- og finanstiltak; jf. artikkel 1(9)(3) i direktiv 94/10/EF.